

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

## Het beginsel van non-interventie der staten in de binnenlandse aangelegenheden van vreemde staten

Sedert het einde van het tijdperk der interventies, door de Heilige Alliantie in naam der legitimiteit ondernomen, is de geldigheid van het principe van non-interventie, dat bepaalt dat staten niet hebben tussen te komen in de binnenlandse aangelegenheden van vreemde staten, niet meer het voorwerp van enige ernstige betwisting in de rechtsleer van het volkenrecht.

De auteurs, of zij nu al dan niet de leer van de fundamentele rechten der staten aanhangen, zijn het eens om aan te nemen, dat het volkenrecht de co-existentie voorstelt van een aantal soevereine of onafhankelijke staten, waardoor worden bedoeld rechtsgemeenschappen, die als wezenlijk kenmerk hebben, dat zij, binnen de door het volkenrecht getrokken grenzen, autonoom zijn (1).

Naast de regelen van het volkenrecht die hoofdzakelijk tot doel hebben de respectieve bevoegdheids-sferen der staten onderling af te bakenen en te beschermen, zijn in de laatste decennia, ingevolge de voortschrijdende internationale organisatie, steeds meer regelingen van materieel recht tot stand gekomen die beogen, vooral op economisch, sociaal en tehuis gebied, internationale uniforme regels in het leven te roepen (2). Deze uitbreiding van het geldingsgebied van het volkenrecht, *ratione materiae*, brengt een daarmee correlatieve inkrimping der sfeer van discretionaire bevoegdheid der staten met zich mede (3).

De sfeer die aan de autonomie der staten wordt voorbehouden blijft echter van doorslaggevende betekenis vermits praktisch alles wat betrekking heeft op hun intern publiek leven, zoals de keuze van hun constitutionele structuur en hun politieke, economische en sociale oriëntatie worden geacht daartoe te behoren (4).

Tegenover het steeds dieper ingrijpen door de internationale organisaties in hun sfeer van autonomie, stellen de staten zich te weer door middel van de exceptie van uitsluitende competentie (*domaine réservé*, *domestic jurisdiction*).

In hun onderlinge betrekkingen zoeken de staten tegenover elkaar bescherming van de hun binnen hun

grondgebied erkende uitsluitende bevoegdheid in het beginsel van non-interventie (5).

Dit beginsel dat aan de staten de verplichting oplegt zich te onthouden van elke inmenging in deze sfeer van uitsluitende bevoegdheid der vreemde staten, wordt beschouwd als een corollarium van hogerge-noemde onafhankelijkheid of soevereiniteit.

De interventie, die door genoemd principe wordt veroordeeld is de politieke interventie, die door de doeleinden die ze nastreeft, er toe strekt de onafhankelijkheid van een vreemde staat in mindere of meerdere mate aan te tasten (6).

Als vallende onder de toepassing van het beginsel dienen beschouwd de gehele categorie van activiteiten, die enerzijds niet meer kunnen worden beschouwd als *bona fide* manifestaties van de politieke invloed die onvermijdelijk vooral van grote mogendheden uitgaat en anderzijds nog niet kunnen worden bestempeld als agressies (7).

Formele criteria zijn hier van bijzonder weinig betekenis vermits het in de eerste plaats de machts-verhouding tussen de staat die het voorwerp uitmaakt van bedoelde activiteiten en de staat van wie deze uitgaan, zal zijn, die zal toelaten te bepalen of zij een al of niet interventioneel karakter vertonen.

In de praktijk der staten zijn de vormen waarin interventie zich voordoet even talrijk als verscheiden, gaande van voorbarige erkenning van regeringen of niet erkenning van nieuwe regeringen, al of niet gepaard gaande met het uitoefenen van financiële of economische drukking, tot het dreigen met of gebruik van gewapende macht.

Met Fitzmaurice (8) kunnen wij als een nuttig orderingsbeginsel in deze verscheidenheid het onderscheid aanvaarden tussen interventie gericht tegen de territoriale integriteit der staten, die trouwens niet noodzakelijk het gebruik van gewapende macht impliceert en zelfs zuiver symbolisch kan zijn (9) en interventie die betrekking heeft op de binnenlandse aangelegenheden der staten *stricto sensu*, zoals de oriëntatie van hun ideologische, economische en sociale politiek.

Het belang van dit onderscheid is echter eerder beperkt vermits interventies evengoed de kenmerken van beide categorieën kunnen vertonen zoals ongetwijfeld het geval was met de Sovjet-russische interventie in Hongarije in 1956. Bovendien nemen de interventies die betrekking hebben op de eigenlijke binnenlandse aangelegenheden der staten veruit de belangrijkste plaats in, in de hedendaagse internationale betrekkingen.

Dat het beginsel als een volkenrechtelijke gewoonterechtsregel geldt, blijkt duidelijk uit de rechtvaardigingen van juridische aard door de staten naar voren gebracht bij de talrijke afwijkingen van en inbreuken op het principe die zij zich hebben veroorloofd.

Als rechtvaardigingen aldus door de staten aangevoerd om hun optreden voor te stellen als vallend buiten de toepassingssfeer van het beginsel van non-interventie dienen vermeld, het bestaan van een bijzonder verdrag waarbij zulke interventie wordt toegelaten, het uitdrukkelijk verzoek vanwege de regering van de staat die er het voorwerp van is en vooral het recht tot zelfverdediging en het als een toepassing daarvan beschouwde recht, leven en goederen der onderhorigen te beschermen.

Wel bekend is ook de humanitaire interventie, een begrip dat in zekere mate ingang heeft gevonden in de volkenrechtelijke rechtsleer na het optreden der mogelijkheden tegenover het Ottomaanse Rijk in de XIXe eeuw, en tot rechtvaardiging waarvan, overwegingen van morele aard werden ingeroepen evenals het belang van de internationale gemeenschap.

Deze excepties en vooral dan de drie eerstgenoemde, vinden een stevige basis in het volkenrecht maar de grootste omzichtigheid dringt zich op wanneer het er op aankomt, vast te stellen of zij al dan niet *bona fide* worden aangewend.

Een der gronden tot staving van de interventie in de Libanon in 1958, door de Verenigde Staten ingeroepen, was de noodzakelijkheid Amerikaanse onderhorigen en instellingen in bescherming te nemen (10). België steunde zijn interventie in Congo in juli 1960 uitsluitend op de noodzakelijkheid de veiligheid van zijn onderhorigen te verzekeren (11).

Ongetwijfeld beantwoordde het Belgisch optreden in grotere mate aan de door de exceptie voorziene hypothese dan het Amerikaanse.

Naar aanleiding van verscheidene recente interventies werd door de tussenkomende staten gewag gemaakt van het verzoek dat zij daartoe hadden ontvangen vanwege regeringen die met binnenlandse moeilijkheden hadden te kampen (12). Dergelijke interventies ontsnappen echter slechts aan het verbod van het non-interventiebeginsel voor zover vaststaat dat op het ogenblik van verzoek en optreden, de verzoekende regering voldoende effectiviteit bezit om volkenrechtelijk de vreemde staat te vertegenwoordigen.

Het feit dat in zeer vele interventies van klaarblijkelijk politieke aard bijna steeds één of meer van hogergenoemde excepties zijn ingeroepen geworden op dikwijls eerder willekeurige wijze heeft ongetwijfeld ten eerste het uitbouwen gehinderd van een juridische theorie der uitzonderingen op het beginsel van non-interventie.

Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat sommige auteurs de stelling verdedigen dat voor de staten de keuze tussen interventie en non-interventie een zuiver politiek probleem van opportuniteit is (13) en anderen voorstellen het hele probleem der interventie zonder meer uit het volkenrecht te verbanen (14).

### *Het beginsel van non-interventie in de hedendaagse internationale betrekkingen.*

De tegenwoordige statenpraktijk op dit gebied vertoont wel een bijzonder merkwaardige gescheurdheid. Inderdaad, op het vlak der beginselen, is men tot een algemene erkenning gekomen van het recht tot collectieve interventie van de internationale organisatie voor het behoud van de vrede en zijn de formele verklaringen waarbij uitdrukkelijk het beginsel van non-interventie in de betrekkingen der staten onderling, wordt gehuldigd, steeds talrijker geworden. In werkelijkheid echter is de collectieve interventie voor het behoud van de vrede zo goed als niet tot verwezenlijking gekomen maar is integendeel een duidelijke tendens waar te nemen tot veralgemening zowel van nieuwe interventie-methodes als van de meer traditionele vormen van interventie.

#### *I. Erkenning van het beginsel van collectieve interventie voor het behoud van de vrede.*

De erkenning van het belang der internationale gemeenschap in het behoud van de vrede ligt ten grondslag aan het systeem der Verenigde Naties. Het Handvest machtigt de internationale organisatie er toe de in zijn hoofdstuk VII voorziene dwangmaatregelen toe te passen en bijgevolg tussen beide te komen, in geval van bestaan van een bedreiging van de vrede, een inbreuk op de vrede of een aanvalsdad (15).

De in artikel 2, paragraaf 7 van het Handvest voorziene beperking der handelingsvrijheid van de organisatie met betrekking tot het voorbehouden domein der staten staat de toepassing van genoemde dwangmaatregelen geenszins in de weg. Inderdaad blijkt ondubbelzinnig uit de laatste alinea van deze bepaling dat de internationale organisatie ook zal kunnen tussen beide komen in interne toestanden die door hun ernstig karakter van aard zijn een bedreiging te vormen voor de internationale vrede.

Dit recht tot interventie wordt haar zelfs toegekend ten opzichte van staten die niet lid zijn van de Organisatie der Verenigde Naties (16).

De strekking die sinds jaren binnen het kader der Verenigde Naties is waar te nemen om flagrante en systematische miskenningen der rechten van de mens, niet alleen als toestanden te beschouwen met betrekking waartoe de organisatie haar bevoegdheid tot het vreedzaam beslechten van geschillen kan uitoefenen onder hoofdstuk VI van het Handvest, maar tevens als bedreigingen van de vrede, rechtvaardigt in zekere mate de zienswijze der schrijvers die hierin de verheffing zien van de oude praktijk der humanitaire interventie tot de status van internationale instelling (17).

Het lijkt overbodig lang te blijven stilstaan bij de omstandigheden die van bij het einde van de tweede wereldoorlog er hebben toe bijgedragen de Verenigde Naties als orgaan van de universele collectieve veiligheid te verlammen en aldus een doelmatige toepassing van het beginsel der collectieve interventie in de weg hebben gestaan.

Aan de nefaste gevolgen van de voortdurende verdeeldheid tussen de permanente leden van de Veiligheidsraad aan wie volgens het Handvest de primaire verantwoordelijkheid voor de handhaving van internationale vrede en veiligheid was opgedragen heeft het overhevelen van een groot deel der bevoegdheden van dit orgaan naar de Algemene Vergadering onder de «Uniting for Peace» resolutie zeer weinig kunnen verhelpen.

Zoals bekend, berustte het optreden van de UNO in Egypte in 1956, in de Libanon in 1958 en in Congo in 1960 wezenlijk op het akkoord van de staat op het gebied waarvan het optreden diende plaats te grijpen evenals op, zoniet het akkoord, dan toch de berusting van de andere bij het geschil betrokken partijen (18). Deze activiteiten van de wereldorganisatie mogen dus geenszins worden beschouwd als toepassingen van het beginsel van collectieve interventie tot behoud van de vrede zoals georganiseerd in het Handvest.

## II. Algemene en uitdrukkelijke adhesie der staten tot het beginsel van non-interventie.

In een indrukwekkend aantal verdragsteksten en ontwerpen van conventies, resoluties van de Verenigde Naties en gemeenschappelijke verklaringen, hebben de grote meerderheid der staten vooral sinds de tweede wereldoorlog op formele wijze hun adhesie tot het beginsel van non-interventie als grondslag van hun onderlinge betrekkingen, tot uiting gebracht.

1. Het Handvest der Verenigde Naties, waardoor thans 99 staten zijn gebonden, legt aan de leden der organisatie de verplichting op zich te houden aan het beginsel van non-interventie.

Inderdaad volgens artikel 2 paragraaf 4 van het Handvest moeten alle leden

«...in hun internationale betrekkingen zich onthouden van bedreiging met of gebruik van geweld tegen de territoriale integriteit of politieke onafhankelijkheid van enige staat, of op enige andere wijze, die onverenigbaar is met de doeleinden van de Verenigde Naties».

Het is duidelijk dat door deze bepaling interventie, voor zover zij bedreiging met of gebruik van geweld impliceert, veroordeeld wordt.

Terecht hebben gezaghebbende commentatoren van het Handvest opgemerkt dat dit verbod slechts de op wapengeweld gesteunde interventie treft en niet de meer moderne vormen van interventie door middel van economische of ideologische drukking.

Artikel 2, paragraaf 1 van het Handvest bepaalt echter dat

«de organisatie is gegrond op het beginsel van de soevereine gelijkheid van al haar leden» (18).

Het lijkt geen twijfel dat de opstellers van het Handvest in deze ietwat onorthodoxe formulering uitdrukkelijk erkenning hebben willen geven aan de soevereiniteit der staten met al haar door het volkenrecht erkende corollaria.

Bovendien verbiedt het Handvest op algemene wijze aan de Verenigde Naties, in artikel 2, paragraaf 7, tussen beide te komen in zaken die in wezen binnen de uitsluitende bevoegdheid van enige staat vallen.

Men mag aannemen dat deze bepaling die is omschreven geworden als «L'extension à l'organisation internationale d'un principe déjà en vigueur dans les relations inter-étatiques» (19), waar zij aan de internationale organisatie het verbod oplegt tussen beide te komen in het «domaine réservé» der staten, tegelijk een impliciete erkenning in zich sluit van de geldigheid van hetzelfde beginsel in de betrekkingen tussen de staten onderling.

2. Twee belangrijke resoluties respectievelijk tijdens de vierde en vijfde zitting van de Algemene Vergadering der Verenigde Naties aangenomen houden beginselverklaringen in met betrekking tot het principe van non-interventie.

In de eerste van deze resoluties, aangenomen op 1 december 1949, wordt aan de staten gevraagd dat zij zich zouden onthouden van iedere daad of bedreiging er toe strekkende de vrijheid, onafhankelijkheid of integriteit der staten in gevaar te brengen of er een burgeroorlog te doen ontstaan (20). De tweede resolutie aangenomen op 17 november 1950 veroordeelt interventie door bedreiging met of gebruik van geweld, in de binnenlandse aangelegenheden der staten met het doel de wettelijke gevestigde regeringen omver te werpen (21).

3. Artikel 3 van het ontwerp van Verklaring der Rechten en Plichten der Staten opgesteld in uitvoering van resolutie 178 (II) van de Algemene Vergadering der Verenigde Naties bepaalt dat de staten tot plicht hebben zich te onthouden van elke interventie in de binnenlandse of buitenlandse aangelegenheden van andere staten (22).

4. De grote rol die de interventie in de westelijke hemisfeer heeft gespeeld (23) wordt weerspiegeld in de belangrijke plaats die het beginsel van non-interventie inneemt in de verschillende conventies die ten grondslag liggen aan de inter-amerikaanse betrekkingen.

Reeds in de conventie van Montevideo van 1933 betreffende de rechten en plichten der staten wordt bepaald dat geen enkele staat het recht heeft tussen beide te komen in de binnenlandse of buitenlandse aangelegenheden van een andere staat.

In latere inter-amerikaanse verdragsteksten wordt dit beginsel nauwkeurig omschreven.

Artikel 1 van het protocol betreffende de non-interventie in 1936 te Buenos Aires ondertekend luidt als volgt:

«Les hautes Parties contractantes déclarent inadmissibles l'intervention de n'importe laquelle d'entre elles, directement ou indirectement et pour n'importe quel motif, dans les affaires intérieures ou extérieures d'une autre quelconque des dites parties».

Artikel 15 van het Handvest van Bogota (Handvest van de Organisatie der Amerikaanse Staten) van 1948 is nog vollediger:

«Aucun Etat ou groupe d'Etats n'a le droit d'intervenir directement ou indirectement, pour quelque motif que ce soit dans les affaires intérieures ou extérieures d'un autre Etat. Le principe précédent exclut l'emploi, non seulement de la force d'ingérence ou de tendance attentatoire à la personnalité de l'Etat et aux éléments politiques, économiques et aux éléments politiques, économiques et culturels qui la constituent».

Ook in de gemeenschappelijke verklaringen uitgaande van de organen der Organisatie van Amerikaanse Staten wordt steeds weer opnieuw het beginsel bevestigd.

5. In deze opsomming dient tenslotte ook melding gemaakt van de talrijke verklaringen van vreedzame co-existentie die sinds enkele jaren opgang hebben gemaakt.

Inderdaad, onder de Pancha Shila of vijf beginselen der vreedzame co-existentie (24) geformuleerd in de gemeenschappelijke verklaringen tussen de Sovjet Unie en de Chinese Volksrepubliek aan de ene kant en verschillende asiatische staten aan de andere kant bevindt zich ook dit der non-interventie in de binnenlandse aangelegenheden van vreemde staten, weze het

om economische, politieke of ideologische redenen. Het heeft ook een plaats gevonden in de gemeenschappelijke Sovjet-Yougoslavische verklaring van 2 juli 1955 en behoort tot de principes die unaniem werden aangenomen op de conferentie van Bandung door de asiatische en afrikaanse staten, als grondslag van hun internationale politiek.

### III. Nieuwe interventievormen.

De traditionele vormen van interventie worden juridisch gekenmerkt niet alleen door het feit dat de interveniërende staat zich aanmatigt op dwingende wijze zijn wil aan de vreemde staat op te dringen maar tevens door het feit dat deze aanmatiging niet wordt verholten (25).

Samen met het ten tonele verschijnen in de XXe eeuw van een aantal autoritaire staten, hebben naast die traditionele vorm van openlijke interventie, nieuwe interventie-methodes van meer obscure aard het licht gezien die in de literatuur van het volkenrecht en van de internationale betrekkingen onder de benamingen indirecte interventie, interne subversie, subversieve interventie of nog, indirecte agressie bekend staan (26).

Aan dit soort interventie hebben zich reeds in de periode tussen de twee wereldoorlogen de totalitaire staten bezondigd. Er weze slechts herinnerd aan de voortdurende bemoeiingen van het Derde Rijk in het interne politieke leven van Oostenrijk, aan de economische politiek door hetzelfde land gevoerd tegenover Yougoslavië en Bulgarije en de in verschillende landen in het leven geroepen zogenaamde «vijfde kolonne».

Sinds het einde van de tweede wereldoorlog blijkt vooral de Sovjet Unie de subversieve interventie op grote schaal als een instrument van haar buitenlandse politiek aan te wenden (27).

Kenmerkend voor dit soort interventie is vooral dat zij zich verwezenlijkt op sluikse en verborgen wijze. De uitwendige attributen der soevereiniteit en onafhankelijkheid der staten die er het voorwerp van zijn blijven onaangeroerd. Zij worden echter progressief omgeschaapt tot pseudo-onafhankelijke of satelliet staten.

De techniek die bij de subversie wordt aangewend is verscheiden en welbekend: het aan de macht brengen van regeringen die de ideologie van de interveniërende staat zijn toegedaan, min of meer discrete deelname aan binnenlandse twisten, van buitenuit aangestookte en geleide opstanden, ideologische propaganda met alle middelen van de moderne techniek, intimidatie, enz.

Indien de subversie, zoals zij thans wordt bedreven zich van de traditionele interventie onderscheidt door haar meer verborgen karakter, heeft zij aan de andere kant, vooral in gevolge de spanning tussen twee tegenover elkaar staande ideologische machtsblokken, die de internationale betrekkingen thans kenmerkt, een tendens laatstgenoemde in de draagwijdte der nagestreefde doeleinden te overtreffen vermits zij, in geval van welslagen een grondige wijziging in het culturele, sociale, economische en politieke leven zal met zich mede slepen in het land dat er het voorwerp is van geweest (28).

Het tegenover elkaar staan van twee wereldmogendheden, beide in het bezit van wapens voor massale vernietiging en de hieruit voortvloeiende toegenomen risico's voor een noodlottige conflagratie, evenals de afkeer van gewezen koloniale landen voor de hen bekende traditionele vormen der interventie hebben ongetwijfeld het verspreiden van deze meer moderne vormen van interventie in de hand gewerkt (29).

### IV. Veralgemeining der Interventie onder al haar vormen.

Zoals de gebeurtenissen der laatste jaren hebben bewezen is de bezorgdheid der leidende mogendheden in elk der in de «koude oorlog» tegenoverelkanderstaande kampen, er op gericht in hun respectievelijke invloedsferen een met hun belangen overeenkomende orde in stand te houden, die zelfs tot gewapende interventies aanleiding zal geven indien dit noodzakelijk blijkt om in door hen als vitaal beschouwde gebieden hun gunstige regimes aan het bewind te houden (30).

Hieraan beantwoordt de steeds belangrijker plaats die de verdediging tegen de subversieve interventie is gaan innemen in de verdragsorganisaties voor collectieve veiligheid, die zich beroepen op artikel 51 van het Handvest der V.N. evenals in de regionale verdragsorganisaties (31).

Zo bepaalt de in februari 1954 te Caracas door de tiende inter-amerikaanse conferentie aangenomen verklaring, dat de controle van de politieke instellingen van een Amerikaanse staat door het internationaal communisme een bedreiging zou uitmaken voor de soevereiniteit en de onafhankelijkheid van de Amerikaanse staten, de vrede in gevaar zou brengen en bijgevolg het nemen der door het verdrag voor wederzijdse bijstand van Rio voorziene maatregelen zou noodzakelijk maken (32).

De spanning tussen een politiek van niet-interventie en van een politiek van verdediging tegen subversieve activiteiten is duidelijk aan het licht getreden in de verklaring aangenomen door de conferentie van de Ministers van Buitenlandse zaken der Organisatie van Amerikaanse staten te San José op 29 augustus 1960, waar enerzijds wordt verklaard dat het aannemen door een Amerikaanse staat van een extra-continentele bedreiging met interventie van aard zou zijn de Amerikaanse veiligheid in gevaar te brengen maar anderzijds opnieuw het beginsel van niet-interventie door Amerikaanse staten in de binnenlandse aangelegenheden van andere Amerikaanse staten wordt bevestigd (33).

Het lijkt duidelijk dat deze verdediging tegen dreigende of in gang zijnde subversies onvermijdelijk moet leiden tot een bijna voortdurende min of meer discrete interventie vanwege de grote mogendheden die deze organisaties leiden, in de binnenlandse aangelegenheden van de andere staten die er lid van zijn: «Ainsi assiste-t-on à l'essor d'une forme de protectorat, continental ou régional, à tonalité idéologique d'intensité variable» (34).

De politiek van non-interventie door die zelfde mogendheden tegenover zekere belangrijke neutrale of nieuwe staten gevoerd, dient trouwens in hetzelfde licht gezien vermits zij er essentieel is op afgestemd zoniet deze staten in het eigen kamp te lokken dan toch minstens te vermijden dat zij in dit van de tegenpartij terecht komen. Waar zij blijkt, dit doel niet te bereiken, wordt zij desnoods opgegeven en neemt waar de omstandigheden gunstig zijn, openlijke interventie haar plaats in (35).

Het lijkt in ieder geval geen twijfel dat gewapende interventie als verweer tegen subversieve interventie zich niet kan beroepen op het recht tot zelfverdediging, zoals omschreven in het Handvest der Verenigde Naties, dat inderdaad tot de hypothese van een gewapende aanval beperkt is (36).

Zoals terecht werd opgemerkt was deze beperking aan het door het algemene volkenrecht erkende recht tot zelfverdediging, bedoeld als tegenhanger van het door het Handvest georganiseerde systeem van collectieve interventie voor het behoud van de vrede.

Uit het in gebreke blijven van dit laatste, besluiten tot het wegvallen, van hoger genoemde beperking schijnt nochtans gelijk te staan met opgave van alle hinderpalen, door het Handvest tegen het gebruik van wapengeweld opgericht (37).

### Conclusie.

De hedendaagse internationale betrekkingen worden beheerst door een « hegemonie » spanning tussen twee wereldmogendheden, spanning die is beschreven geworden als « une entreprise de subversion qui a trouvé sa réplique dans un programme de croisade » (38).

In het kader van deze bi-polaire machtspolitieke verhouding, zijn de tegenover elkaar staande grote mogendheden niet bereid, waar hun vitale belangen op het spel staan, zich door het beginsel van non-interventie te laten hinderen en het internationaal belang van interne politieke problemen te ignoreren (39). Zoals R. J. Dupuy terecht opmerkt : « ... il y a de moins en moins aujourd'hui de véritables conflits internes et la lutte entre les messianismes qui se disputent une terre devenue exiguë, affectent aisément l'aspect de guerres civiles dont l'ensemble, épars dans l'espace et dans le temps, réalise une lutte internationale fragmentée » (40).

Hieruit besluiten dan het beginsel van non-interventie heeft afgedaan als volkenrechtelijke regel en dient vervangen door een beginsel van interventie op ideologische grondslag (41) lijkt ons echter een miskenning te zijn van de werkelijke natuur van een probleem, waarvoor niet in de herziening van volkenrechtelijke regels een oplossing kan worden gevonden : « By itself, international law cannot decree the salvation of mankind. It is but one of a number of agencies of international conduct wch men may use or, at their peril, ignore » (42).

Het volkenrecht en in het bijzonder de volkenrechtelijke gewoonterechtsregel waartoe het beginsel van non-interventie behoort, kunnen slechts een bevredigende graad van effectiviteit bereiken in een internationale omgeving waarin de politieke spanningen een zekere intensiteit niet te boven gaan (43). De « hegemonie » spanningen van de « koude oorlog » laten zich niet indijken door het beginsel van non-interventie noch door enige andere volkenrechtsregel. Alleen een vermindering in deze spanningen kan dan ook aan de volkenrechtelijke regels op een universeel vlak opnieuw de mogelijkheid verzekeren tot een doelmatiger vervullen van hun regulatieve functies (44).

Gesteld de mogelijkheid van dergelijke ontspanning, lijdt het nochtans geen twijfel dat, op lange termijn, alleen de evolutie van de internationale rechtsorde in de richting van een federale orde het tot stand komen van een werkelijke juridische doctrine van non-interventie zou toelaten vermits dan de idee van een toekenning van bevoegdheden op reële gronden zou komen te staan (45).

Paul BECKMAN.

(1) Opmerkingen van A. Verdross met betrekking tot het bepalen der zaken die in wezen binnen de uitsluitende bevoegdheid der staten vallen, *Annuaire de l'Institut de Droit International*, 1952, vol. 44, I, p. 177. Zie ook J.P.A. François, *Grondlijnen van het Volkenrecht*, 2e druk, 1957, p. 87 et seqq., Sir Gerald Fitzmaurice, *The General Principles of International Law*, Académie de Droit International, Recueil des Cours, 1955, I, pp. 219-20.

(2) Zie C.W. Jenks, *The Common Law of Mankind*, 1958, p. 58.

(3) Cf. de definitie van het « domaine réservé » door het Institut de Droit International, *Annuaire de l'Institut*, 1954, vol. 45, II, p. 181.

(4) Zie Verdross, op. cit., loc. cit.; François, op. cit., loc. cit.; Schwarzenberger, op. cit., loc. cit.

(5) Zie P. Reuter, *Droit International Public*, 1958, p. 98.

(6) Zie P.C. Jessup, *A. Modern Law of Nations*, 1952, 4e druk, p. 172.

(7) Cf. Alf. Ross, *A Textbook of International Law*, pp. 185-86.

(8) Sir Gerald Fitzmaurice, op. cit., pp. 170 et seqq.

(9) Een recent voorbeeld van dergelijke symbolische interventie is het opnemen door de Marokkaanse regering in een naar aanleiding van de behandeling van de kwestie Mauritanië voor de UNO, uitgegeven witboek, van een kaart waarin gebieden onder de soevereiniteit van Frankrijk, Spanje en Mali als behorende tot Marokko worden voorgesteld. Zie « Le Monde », 17 november 1960, p. 5.

(10) Zie R.J. Dupuy, *Agression indirecte et intervention sollicitée dans l'affaire libanaise*, in *Annuaire Français de Droit International*, 1959, p. 465, Q. Wright, *United States Intervention in the Lebanon*, in *American Journal of International Law*, vol. 53, 1960, nr 1, p. 117.

(11) Zie tussenkomst van gezant W. Loidan op 14 juli 1960 voor de Veiligheidsraad, « Le Monde », 15 juli 1960, p. 3.

(12) Zie R.J. Dupuy, op. cit., pp. 462 et seqq.; Q. Wright, op. cit. pp. 119 et seqq.

(13) C.C. Fenwick, *International Law*, 1948, p. 242; R. Strauss-Hupé and S.T. Possony, *International Relations*, 1950, Chapter XII: The Techniques of the Cold War I: Intervention and non-intervention.

(14) Alf. Ross, op. cit., loc. cit.

(15) Artikels 39, 41 en 42 van het Handvest.

(16) Artikel 2, paragraaf 6 van het Handvest.

(17) Cf. ook H. Lauterpacht, *International Law and Human Rights*, 1950, pp. 31-33 en pp. 183-88, en E. Arouneanu, *L'intervention d'humanité et la Déclaration Universelle des Droits de l'Homme*, in *Revue du Droit International*, T. XXXIII, 1955 pp. 126-133.

(18) Cf. R.J. Dupuy, op. cit., pp. 436 et seqq. met betrekking van de U.N. in de Libanon; zie eerste twee rapporten Hammerskjöld over actie der V.N. in Congo, « Le Monde » 20 juli 1960 en « Le Monde » 9 augustus 1960.

(19) Observations de M.H. Rolin concernant la question de « La Détermination des affaires qui relèvent essentiellement de la compétence nationale des Etats », in *Annuaire de l'Institut de Droit International*, 1952, V. 44, T.I.; p. 172.

(20) Resolutie 290 (IV), « Essentials of Peace ».

(21) Resolutie 381 (V); « Peace through Deeds ».

(22) UN. Doc. A/CN. 4/SR. 25.

(23) Zie o.m. de geschiedenis der Monroe-doctrine, bijzonder in haar « Big Stick policy »-phase ten tijde van Th. Roosevelt.

(24) Zie H. Cochaux, *Aspects juridiques de la coexistence*, in Report of the 48th Conference, The International Law Association, New York, 1959 pp. 4688 et seqq.

(25) P. Trollet, *Essai sur l'intervention en droit international public*, 1940, p. 42.

(26) Cf. Q. Wright, *The Prevention of Agression*, in *American Journal of International Law*, vol. 50, 1956, nr 3; Q. Wright, *United States Intervention in the Lebanon*, *ibid.*, vl. 53, 1959; Nr 1; R.J. Dupuy, op. cit., p. 458;

(27) Zie echter Q. Wright, *Subversive Intervention*, *American Journal of International Law*, vol. 54; 1960, Nr 3, voor een kritiek van Pres. Eisenhower's proclamatie van 19 juli 1959 met betrekking tot de « Captive Nations Week ».

(28) Ch. de Visscher, *Théories et réalités en droit international public*, 1955, p. 370.

(29) G. Schwarzenberger, *Hegemonial Intervention*, in *The Year Book of World Affairs*, 1959, pp. 236 et seqq.

(30) Ch. de Visscher, op. cit. p. 154. G. Schwarzenberger, op. cit. pp. 260 et seqq.

(31) Cf. D. Vignes, *La place des pactes de défense dans la société internationale actuelle*, in *Annuaire français de droit international*, 1959, pp. 37 et seqq; zie ook hoger geciteerde inter-amerikaanse teksten.

(32) Cf. C.G. Fenwick, *Has the Specter of Intervention been laid in Latin America?* in *American Journal of International Law*, vol. 50, 1956, Nr 3.

(33) Zie « Le Monde » 30 augustus 1960.

(34) R.J. Dupuy, op. cit. p. 453.

(35) Amerikaanse interventie in de Libanon en Britse interventie in Jordanië in 1958.

(36) Q. Wright, *United States Intervention in the Lebanon*, R.J. Dupuy, op. cit. met betrekking tot art. 51 van het Handvest.

(37) Q. Wright, *ibidem*, p. 124, Schwarzenberger, *Fundamental Principles of International Law*, p. 335 et seqq.

(38) De Visscher, op. cit. p. 111.

(39) C.F. Kennan, *American Diplomacy, 1990-1950*.

(40) R.J. Dupuy, op. cit. p. 253.

(41) G. Leibholz, *Sovereignty and European integration*, in *Sciences Humaines et intégration européenne*, 1960 pp. 170-71.

(42) G. Schwarzenberger, *Fundamental Principles of International Law*, p. 383.

(43) Cf. *ibidem*.

(44) Cf. *ibidem*.

(45) De Visscher, op. cit. p. 136.

## Een eis tot schadevergoeding wegens ondeskundige chirurgische behandeling te Rijsel toegezegd, wordt in beroep te Parijs gedeeltelijk afgewezen ten jare 1461.

### Bron :

Manuskript uit de Archives Nationales (Parijs), X 1a, 91, fol. 55-56 v°.

### De rechtsprekenden :

In eerste aanleg, de gouverneur van Rijsel, Dowai en Orchies, met rechtsmacht over deze drie kasselrijen uit de Flandre gallicane, waarvan de zetel te Rijsel gevestigd is;

in beroep, het Parlement van Parijs.

Ten gevolge van het Verdrag van Verdun (843) was de rechtsregeling in het aan Karel de Kale toegewezen territorium zo, dat de partijen in het Graafschap Vlaanderen zich, voor beroep, bij het Parlement van Parijs moesten voorzien. Deze toestand bleef ongewijzigd tot het Verdrag van Madrid (1526), na de nederlaag van Frans I te Pavia (1525), de rechtsbevoegdheden in Vlaanderen naar volkomen andere territoriale en organieke bepalingen regelde.

Het Parlement van Parijs was een zelfstandig in de Franse hoofdstad zetelend, alleen uit juristen bestaand kollege, een hoger gerechtshof, met verschillende kamers. De Gouvernance van Rijsel behoorde in 1461 onder het rechtsgebied van het Parlement van Parijs.

### De partijen :

- 1) aanlegger (actor) was Guilbertus Dugardin, vader en voogd over zijn minderjarige dochter Johanna;
- 2) verweerders waren Guilbertus Debuynes en zijn dochter Peronnella; van deze laatste is het bekend dat zij de chirurgische praktijk uitoefent.

### Het rechtsobject :

Een geschil tussen partijen betreffende een eis tot schadevergoeding uit hoofde van een zware lichamelijke benadeling, ten gevolge van een mislukte chirurgische behandeling, door de aanlegger toegeschreven aan de schuldige nalatigheid en de onbekwaamheid van Peronnella.

### De uitspraak :

1) door vonnis van de gouverneur van Rijsel werden de verweerders samen verwezen tot het betalen van een schadevergoeding aan de benadeelde patiënte, hetzij onder vorm van een jaarlijkse rente, hetzij onder vorm van een enkele, ineens af te dragen som; voorts tot de onkosten van het geding;

2) door arrest van het Parlement van Parijs wordt het Rijselse vonnis ten dele gewijzigd. De eis tegen de vader wordt afgewezen; de eis tegen zijn dochter Peronnella wordt toegestaan, zoals door de eerste rechter werd uitgesproken.

\* \* \*

Cum lis (1) mota fuisset coram gubernatore (2) Insule, Douacii et Orchiarum inter Guilbertum Dugardin ut patrem ac regimen (3) seu administratorem (4) Johanne eius filie annis minoris habentem (5) actorem (6) ex una parte;

et Guilbertum Debuynes ac Peronnellam eius filiam in quantum quemlibet ipsorum tangebatur seu tangere poterat, defensores ex altera;

super eo quod dicebat prefatus actor nomine predicto, quod dicta Peronnella in potestate (7) sui patris existens (8), ac in eius domo commorans, de jussu ac assensu (9) dicti Guilberti Debuynes eius patris, per multos annos de arte chirurgica se intromiserat ac plures homines utriusque sexus variis langoribus detentos in eius (10) cura susceperat ac plura et magna salaria ab ipsis receperat et habuerat, que in dicti Guilberti sui patris utilitatem (11) conversa fuerant et erant;

dicebat insuper predictus actor quod prefata Johanna Dugardin, eius filia, a paucis diebus citra (12) in eius thibea (13) parum lesa fuerat, pro qua curanda ipse erga dictam Peronnellam se transportaverat ac eandem quatenus prefatam Johannam eius filiam, que tunc sex annorum erat, visitare vellet rogaverat;

que Peronnella, ad dicti actoris domum accedens, eandem Johannam visitaverat ipsamque thibeam ruptam seu fractam (14) esse, ac quod eam juxta (15) breve tempus, mediante certo precio (16) inter ipsos propter hoc convento, sanaret affirmaverat, ac ipsius Johanne curam, plura medicamenta et amplastra supra dictam thibeam applicando et eam quatuor assellis (17) cum certis cordis et aliis ligaminibus nimis fortiter (18) ligando in se susceperat;

post cuius cure suscepcionem dicta Peronnella supra dictam thibeam pro octo dies continuos sic ligatam remanere jusserat et ordinaverat;

quibus octo diebus elapsis prefatus actor, eo quod dicta Peronnella pro dictam thibeam visitando non comparebat, eandem iterum adierat aut pro ea mandaverat, que ad dicti actoris domum accedens dictam thibeam discoperierat, qua discoperta in pessimo statu esse reperta fuerat atque in ea, occasione dicte ligature, plurima foramina apparuerant, et quod deterius erat, dicte thibee caro in pluribus locis putrefacta et mortua ac fetida comperta, nervi atque vene rupti seu rupte extiterant;

sed nichilominus dicta Peronnella curam in se suscipiendo et eam sanam reddere affirmando, iterum supra dictam thibeam plura amplastra et maxime florem frumenti supra dicta foramina applicaverat et eam cum prefatis assellis, ut prius, fortiter ligaverat; quod prefata Johanna amplius ferre non velens, die ac nocte magnos clamores emittebat;

ob quod dictus eius pater, dolore commotus, videns quod prefata Peronnella minus experta erat, de consilio quorundam amicorum suorum, quandam Jacquemantum Deperchins in arte chirurgica expertum adierat, quem similiter ut dictam eius filiam visitare vellet rogaverat, cuius contemplacione (19) ad dicti actoris domum pro suam filiam visitando accesserat;

qui Jacqueme[n]tus (20) quia ipsam thibeam visitando reperierat quod nervi (21) ac vene et dicte thibee caro (22) jam mortui ac fetide erant, manum apponere noluerat, sed quod pro magistro Gerardo (23) Lecoq, cyurgico jurato (24) et in ipsa arte valde experto, mitteretur consuluerat; cuius consilio dictus actor acquiescens, ipsum magistratum Geraldum venire fecerat;

qui magister Geraldus, inque plurium hominum ibidem existentium presencia, carnem dicte thibee fetidam ac cadentem aut a dicta thibea se separantem inveniērat, taliter quod omnia dicte thibee (25) ossa absque carne remanserant, hocque medio (26) prefata Johanna, culpa ac impericia dicte Peronnella eius thibeam (27) amiserat seu perdidērat;

post cuius thibee deperditionem predictus actor plures dictos defensores quatenus super premissis (28) dictam eius filiam indempnem reddere ac sibi (29) de eius vita in futurum providere (30) vellent summaverat, quod minime facere voluerant, ob quod predictos defensores coram dicto gubernatore ad certum diem adiornari (31) fecerat;

Quare petebat dictus actor predictos defensores ad assignandum et assidendum (32) ipsis actoribus, aut saltem ipsi Johanne pro eius vita, occasione dicte male cure, X librarum (XXXIII grossos pro libra (3)3) computando) (34) monete Flandrie summam annui redditus (35) compelli, aut pro una vice quater viginti libras dicte monete, necnon ad prefato magistro Gerardo Lecoq, qui dicte Johanne prout potuerat subvenerat, custos (36) missiones (37) et ceteras impensas (38) solvendum (39), et pro interesse et damnis (40) dicte Johanne in centum librarum parisiensium summa, et in presentis processus expensis (41) condemnari,

dictumque Guilbertum dicte Peronnella patrem congedium (42) per eum pretensum (43), minime habere debere dici et declarari dictis defensoribus et maxime dicto Gilberto (44) ad finem (45) dicti congedii, ex adverso dicentibus et proponentibus (46), quod esto quod dicta Peronnella dicte Johanne curam in se suscepisset ac eam male et perperam, ut pretendebatur, culpa seu impericia curasset seu eius consensu prefatam curam non suscepērat, nec eam (47) advouaverat (48) seu advouabat, prout in iudicio declaraverat, minime sibi (49) nocere aut ratione preliorum in iudicium trahi seu evocari (50) aut etiam condemnari poterat aut debebat;

dicebat preterea dicta Peronnella sola, quod ipsa ad importunas preces dicti actoris, post multas excusationes, ad ipsius actoris domum ut dictam Johannam visitaret accesserat, et esto quod ipsa dicte Johanne curam in se suscipere multum recusasset, attamen precibus dicti actoris demta (51) quod certa (52) eam prout melius sciret ob reverenciam Dei et amorem libenter faceret, eius tamen curam in se minime suscipendam dicerat et declaraverat;

dicebat ulterius quod ipsa in premissis (53) prout melius potuerat fecerat, sed prefatus actor hiis minime contentus alios cyurgicos adierat qui ad ipsius actoris requestam dicte Johanne curam in se suscepērant, quorum culpa predicte Johanne thibia, ut asseritur, totaliter amissa fuerat;

Et est quod ipsa certa medicamenta supra dictam thibeam applicasset seu apposuisset (54) eamque certis ligaminibus ligasset, illud tamen eo quod ad dicti actoris requestam et preter ipsius voluntatem factum extiterat ac post assessionem (55) in presencia dicti actoris quod minime in hoc se cognoscebat, per eam factam, eo insuper (56) quod prefatus actor ad alios cyurgicos minime in arte expertos recursum habuerat, sibi (57) minime nocere poterat aut debebat;

ulterius dicebat quod esto et non concessio quod alius de arte illa cyurgica se intromisisset et quorundam hominum curas in se (58) suscepisset ut pretendere dictus actor voluerat, hoc tamen sibi (59) eo quod caritative et propter honorem Dei, nullo alio pacto (60) seu precio convento, curas predictas fecerat

nec quicquam propter hoc acceperat, minime preiudicare (61) poterat aut debebat;

Quare petebat (62) dictum actorem ad suas demandas et conclusiones (63) contra eam faciendas admitendum non esse, et si admittebatur ad malam et iniustam causam ipsas fieri fecisse (64) dici et declarari, a dictisque demandis et conclusionibus absolvi ac in eius expensis prefatum actorem condemnari;

super quibus, dictis partibus auditis et ad scribendum earum facta et rationes (65) ac postmodum in factis contrariis et inquesta (66), quibus inquestis hincinde factis et perfectis ac ad iudicandum receptis, ipsisque partibus postmodum ad tradendum reprobaciones (67) et salvaciones si quas tradere vellent, dictisque reprobacionibus hincinde ac aliis quibus partes predictae se juvare voluerant traditis et productis ac tandem in iure appunctatis (68);

supradictus gubernator per suam sententiam predictos defensores ad reddendum et solvendum dicto actori nomine quo procedebat, pro reparacione dicte lesionis, per culpam et impericiam prefate Peronnelle in thibia dicte Johanne obvente seu facte, necnon pro omnibus damnis et interesse XII librarum monete Flandrie (XX ti grossos pro libra (69) computando) summam annui redditus ad vitam dicte Johanne, dumtaxat duobus terminis in anno in sententia declaratis, aut pro ipso redditu (70) quatuor viginti sexdecim librarum dicte monete summam pro una vice, et ad acquittandum predictum actorem de expensis, missis (71) et custibus dicti cyurgici et in expensis presentis processus condemnasset;

fuit a dicta sententia pro parte dictorum defensorum ad nostram parliamenti curiam (72) appellatum;

auditis igitur in dicta nostra curia partibus antedictis in causa appellationes predictae, processuque an bene vel male fuerit appellatum ad iudicandum recepto, eo viso et diligenter examinato, per iudicium prefate curie nostre dictum fuit predictum gubernatorem (73) in eo quod supradictum Guilbertum dicte Peronnelle patrem in premissis cum dicta eius filia condemnasset, male, in ceteris (74) vero bene iudicasse;

Et per idem iudicium supradicti gubernatoris sententiam corrigendo et emendando, eadem curia nostra supradictum Guilbertum ad malam et iniustam causam in iudicium tractum seu evocatum fuisse et esse, ipsum a demandis et conclusionibus dictorum actorum absolvendo et sine expensis declaravit et declarat.

Pronunciatum XXVIII novembris anno Domini millesimo CCCCLXI.

(N.B. - De interpunctie werd door ons aangebracht.)

Het arrest van het Parlement van Parijs waarvan de tekst hier wordt medegedeeld, geldt het beroep tegen een vonnis van de Gouvernance van Rijsel uit het jaar 1461, d.w.z. uit de overgangperiode van de middeleeuwen naar de moderne tijd. Het is zeker, voor het grondgebied der oude Nederlanden een van de oudst bekende uitspraken over een eis tot schadevergoeding wegens een ondeskundige heelkundige behandeling.

In de historische schriften over de gerechtelijke geneeskunde en in de verzamelingen van vonnissen of arresten staat het niet opgetekend en in enig oud geschrift over burgerlijke rechtspraak die op ons land betrekking hebben, vonden we dienaangaande evenmin een aanwijzing (75).

\* \* \*

Daar thans meer en meer processen aanhangig gemaakt worden waarvan de beroepsaansprakelijkheid

van de geneesheer de inzet is, was het niet ongepast op het Parijse arrest uit het jaar 1461 de aandacht te vestigen en daar enkele beschouwingen, meer van algemeen medische dan van specifiek juridische aard, aan vast te knopen.

Het moet de huidige arts voorkomen, ofschoon, sinds het einde van de middeleeuwen, de heelkundige therapeutiek zeer belangrijke vorderingen heeft gemaakt, dat er, in betrekking tot hetgeen met het zesjarig meisje Johanna Dugardin, is voorgevallen, geen of zeer weinig chirurgisch nieuws uit die, juridisch bestreden, sektor aan te stippen valt. Wat zich met de jonge patiënte voordeed, en wat zich, meer in het bijzonder, als oorzaak van het verlies van zulk belangrijk orgaan als het onderste lidmaat laat aanzien, is dagelijks, in de praktijk van elk chirurg, het voorwerp van diens gestadige zorg en waakzaamheid.

Een gebroken been verbinden, inspalken, of zoals thans meestal geschiedt, ingipsen, met de bedoeling de breukstukken in de geschikte stand te brengen zodat ze met verloop van tijd, korrekt kunnen aaneengroeien, is een handgreep die de verantwoordelijkheidszin van de behandelende arts elk ogenblik moet gaande houden. Vooral in de eerste uren en dagen, nadat het spalkverband werd aangelegd. Bestendig dreigt immers het gevaar dat door een te sterk uitgeoefende kracht op de beensegmenten, om ze in de gewenste stand te brengen en te houden, op de omgevende weke delen een dusdanige druk wordt teweeggebracht, dat het bloed niet meer het orgaan, of een deel daarvan, bereiken kan. Daardoor gaat de voeding van het orgaan lijden en, begunstigd door de ontstane stuwings, treedt een gedeeltelijke of algehele afsterving na korte tijd in, met al de gevolgen vandien.

Wat het klinisch beeld van een dusdanige ongecontroleerde fraktuurbehandeling, reeds na verloop van één week, te zien geeft, kan men nergens beter lezen dan in de overwegingen van het Rijselse vonnis. Geen enkel handboek van heelkundige propaedeuse, dat daar niet met grote nadruk de aandacht op vestigt, geen enkel chirurgisch hoogleraar of klinisch assistent die voor het gevaar niet herhaaldelijk waarschuwt, en op de medische en burgerlijke aansprakelijkheid, ten opzichte van de druknekrose in de beenbreukpatologie, niet uitdrukkelijk attent maakt.

De eerste rechter had Guilbertus Debuynes, te samen met zijn dochter Peronnella, hoofdelijk aansprakelijk geacht en veroordeeld tot het betalen van een rente, tot de kosten van het proces en van het deskundig onderzoek. In beroep wordt de solidaire eis tegen de vader, Guilbertus Debuynes, afgewezen. De eis tegen de dochter Peronnella, d.i. tegen haar die de gewraakte behandeling toepaste, wordt niet afgewezen; het arrest luidt « in ceteris vero bene judicasse ». Dit laatste slaat op Peronnella.

De schuldige nalatigheid (culpa) en de onkunde (impericia) van de behandelende heelkundige, waardoor het verlies van het been bij het zesjarig patiëntje veroorzaakt werd, worden alleen weerhouden ten laste van een van de twee verweerders. De tweede paragraaf van het arrest stipt aan dat de verweerders door de aanlegger in de aansprakelijkheid betrokken werden, voor zover het elk van hen raakte of kon raken. Om ook de vader in de aansprakelijkheid voor het geheel van de ondeskundige behandeling te betrekken, voert de eisende partij aan dat de chirurg Petronella onder de vaderlijke macht (potestas) staat, bij haar vader inwoont, sinds lang heelkundige patiënten behandelt, daarvoor belangrijke salarissen ontvangt die in het voordeel van haar vader werden en worden omgezet.

Nergens in het arrest wordt er een gewag gemaakt

dat de vader van de chirurg zich, onder welke vorm ook, met de behandeling van de bedoelde beenbreuk had ingelaten; hij heeft, integendeel, zijn dochter die behandeling afgeraden. De vader staat ook niet als chirurg bekend, hij wordt als zodanig evenmin nominatim aangeduid, noch gewoonweg beschouwd.

Uit geen enkele zinsnede van het arrest blijkt dat Peronnella, de chirurg, in het bezit zou geweest zijn van een bekwaamheidsakte, haar door een onderwijsinrichting, bevoegd overheidslichaam of een beroepskollege uitgereikt, en door dewelke haar kunde werd erkend. Zij kan zich kennelijk uitsluitend beroepen op een jarenlange werkzaamheid en ervaring, sinds « multos annos » houdt ze zich bezig « de arte chirurgica »; zij was dus niets anders dan een empirica. Opmerkelijk is dat het vonnis van Rijsel, noch het arrest van Parijs, in hun overwegingen van dat ontbreken van enige bul of akte gewag maken. De rechtsprekenden aanvaardden zonder meer, dat Peronnella een praktijk uitoefent en vragen zich niet af of zij het doet op een wettige wijze, dit wil zeggen daartoe de wettige bevoegdheid bezit. Wel wordt aangestipt dat de tweede ontboden chirurg Jacquemetus Deperchins, « in arte cyrurgica expertus » was en dat de derde bij het geval ontboden chirurg, meester Gerard Lecoq, een beëdigd chirurg was, en « valde expertus ».

Het besluit ligt voor de hand: Peronnella was een wilde heelkundige, zoals er in die tijd vele van beider kunne rondliepen. Tegen zulke empirische beoefenaars van de medische kunst werd door de overheden herhaaldelijk, doch meestal zonder blijvend succes, opgetreden. Overigens werden de maatregelen maar uitgelokt, wanneer aanstoot gevende mislukkingen of een dodelijke afloop de maat deden overlopen. Lang duurde het gewoonlijk niet, voordat nieuwe ergerlijke situaties elders een nieuwe verontwaardiging en nieuwe edikten deden oplaaien, maar het schandaal duurt voort bij gebrek aan ingrijpende sankties.

De aanleggende partij had de verweerders voor de toegebrachte benadeling samen aansprakelijk geacht en samen voor het gerecht gedaagd. De eerste rechter had ze samen tot schadevergoeding veroordeeld. Dit vonnis werd door het Parlement van Parijs vernietigd; wat de vader betreft, had de gouverneur van Rijsel « male » geoordeeld, te weten door hem te laten delen in de schuld van de mislukte behandeling; voor het overige werd in waarheid en in werkelijkheid « bene » gevonnis.

Hoe ook over de gehele, of de solidaire, aansprakelijkheid van vader en dochter Debuynes van uit een juridisch standpunt de meningen mogen uiteenlopen, met dit vijfhonderd (1461-1961) jaar oud arrest, dat de verantwoordelijkheid wegens een uit onkunde en nalatigheid bij de verweerders, voortspruitende aanspraak op vergoeding onaangetast handhaaft en bilijkt, wordt een nimmer verouderde eis, eens te meer in zijn historisch verband belicht.

\* \* \*

Dat de arts voor de resultaten van zijn behandeling in rechte kan aansprakelijk gesteld worden, is een in de verste oudheid liggende op goede bewijsgronden berustende zekerheid. De zuil van de Babylonische vorst Hammoerabi uit het tweede millennium vóór onze tijdrekening is daar om het te bewijzen; de op grond van die aansprakelijkheid opgelegde sankties waren niet van de poes, het waren echte vergeldingsmaatregelen. Ook bij de Egyptenaren was de aansprakelijkheid van de arts geldend, onder het motto: oog voor oog, tand voor tand.

De Griekse geneeskunde was op dat gebied al wat

humaner. Er waren evenwel geen gekodificeerde wetten of formules, die als een rechtsstatuut kunnen opgevat worden. Zo Alexander de Grote de arts Glaukos liet kruisigen omdat hij een toneelopvoering verkoos boven de geneeskundige plicht, was dat niets meer dan de uitbarsting van woede bij een dwingeland die over leven en dood van zijn onderdanen besliste, en zich tekort gedaan achtte omdat de arts onvindbaar was, wanneer 's konings beste vriend medische hulp dringend nodig had (76).

Aan de Romeinse zin en begrip voor recht in het menselijk groepsleven, dankt men de eerste formulering van vaste regels die de aansprakelijkheid van de artsen in een wet neerschrijven. Uit die allereerste Romeinse voorschriften is de moderne burgerlijke rechtsleer daaromtrent voortgevloeid in nagenoeg alle landen van de beschaafde wereld.

In de Lex Aquilia (77) ligt de oorsprong van de voornaamste elementen die ter zake gelden, in het bijzonder van de « culpa ». Zelfs wanneer geen kwaad opzet (dolus) aanwezig was, straffe het Romeinse recht de arts voor zijn schuldige nalatigheid of voor zijn klaarblijkende onbevoegdheid. De arts die een vrij man had laten sterven zonder de hulp te bieden waartoe hij krachtens zijn beroep moest in staat worden geacht, en die zulks gedaan had uit nalatigheid, liep de doodstraf op; wie de oorzaak was van de dood van een slaaf moest aan diens meester een schadevergoeding afdragen. De teksten luiden: Si medicus, qui servum tuum secuit, dereliquerit curationem atque ob id mortuus fuerit servus, culpa reus est. Imperitia quoque culpa adnumeratur, veluti si medicus ideo servum tuum occiderit, quod eum male secuerit aut perperam ei medicamentum dederit (78).

Deze twee begrippen, de schuldige nalatigheid en de onbekwaamheid (onervarenheid, onkunde, onwetendheid) liggen aan de grondslag van 's dokters aansprakelijkheid. Zijn opleiding, bekroond en gewaarmerkt door zijn diploma, houdt voor zijn medemens de waarborg in dat deze op zijn vakkenis en vaardigheid volkomen kan staat maken. Tijdens zijn opleiding wordt de arts de zin voor verantwoordelijkheid, de zedelijke en burgerlijke, ingescherpt. De wetenschap die hem werd medegedeeld, en de zin voor verplichting tot rekschap geven, die hem werden bijgebracht in een gestadig contact met de patiënten onder leiding van zijn leermeesters, brengen de afgestudeerde akademieburger onmiddellijk binnen het schot van de rechterlijke sankties, zodra hij in de alleressentieelste eisen die zijn beroep stelt, mocht te kort schieten.

Grote voorrechten schenkt het doktersdiploma, doch het stelt ook aan een zware verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bloot. Wat de samenleving aan de geneesheer gegeven heeft onder vorm van een degelijke academische opleiding, eist de samenleving van hem terug onder vorm van een veiligheid die zij wil verzekerd weten. Die andere formule uit het Romeinse recht « do ut des » vindt ten overstaan van de medische aansprakelijkheid een pertinente toepassing.

Dr. L. ELAUT,

Voorzitter

van de Orde der Geneesheren  
Oost-Vlaanderen (79).

(1) Lis geldt eender welke betwisting in rechte, doch hoofdzakelijk voor burgerlijke zaken.

(2) Gubernator is een overheidspersoon wiens bevoegdheden niet altijd zeer scherp omschreven waren; tijdens de middeleeuwen was hem, naast ander taken, de rechtsbedeling opgedragen.

(3) Voogd van een onmondig.

(4) Hij die de belangen van iemand waarneemt en zijn goederen beheert (voogd); regimen en gubernator hebben nagenoeg dezelfde betekenis.

(5) Zich aanstellend als.

(6) Eiser, aanlegger.

(7) Onder het wettelijk gezag, in de macht van.

(8) Staand, levend.

(9) Met de goedkeuring van.

(10) Bedoeld wordt de behandeling door Peronnella en op haar eigen verantwoordelijkheid uitgevoerd.

(11) Voordeel.

(12) Enkele dagen voordien.

(13) In de betekenis wordt met tibia (thibea) het scheenbeen bedoeld; op andere, de meeste plaatsen, wordt het onderbeen (la jambe) in zijn geheel bedoeld.

(14) Het gaat dus over een beenfractuur, hoogstwaarschijnlijk een open beenfractuur, ofschoon uit de voorgaande alinea kon opgemaakt worden dat het om geen zwaar letsel ging (parum lesa).

(15) Na verloop van.

(16) Het bedrag van die prijs wordt in het vonnis niet vermeld; dat tegen een onder de partijen vastgesteld salaris de behandeling opgenomen werd, wordt later door Peronnella betwist waar zij beweert ob reverenciam dei de behandeling op zich genomen te hebben.

(17) Beenspalken.

(18) Met nimis fortiter wordt de oorzaak aangegeven waaraan de afsterving van het been moet toegeschreven worden.

(19) Omwille en op verzoek (van de vader der kleine patiënte).

(20) Tussen [ ] plaatsen we de letters waarvan het niet duidelijk is dat zij in het manuscript voorkomen, ook de letters die wegens een lapsus calami klaarblijkelijk weggevallen zijn.

(21) Nervus was voor de oudere artsen zowel een zenuw als een pees; vena is hier te nemen voor bloedvat, zowel een slagader als een eigenlijke ader.

(22) Het vlees, d.i. de spieren.

(23) Er staat Gerardo, op andere plaatsen is het Geraldus. (24) Beëdigde chirurgen waren diegenen die vóór de stadsoverheden een eed van nauwgezette ambtsvervulling hadden afgelegd; het waren de meest vooraanstaande onder de gestudeerde en gediplomeerde (licentiaten of doktoren) beoefenaren van de geneeskunde.

(25) Hier staat thibea zeker voor « onderbeen ».

(26) Tengevolge waarvan.

(27) Het is uit de tekst, noch uit de kontekst op te maken wat precies bedoeld wordt, evenmin hoever het gangreen gevorderd was dat het funktieverlies, of het algehele verlies van het lidmaat veroorzaakt heeft; er is nergens in het arrest spraak van een amputatie.

(28) Op grond van het voorgaande, d.i. het verlies van het been.

(29) Slaat op die verweerders.

(30) Trahi seu evocari nagenoeg hetzelfde begrip: voor

(31) Dagvaarden.

(32) Assignare en assidere hebben nagenoeg dezelfde betekenis: toekennen en toewijzen op grond van een rechterlijke uitspraak.

(33) Het was de gewoonte in de vonnissen het aantal groten per pond aan te duiden, daar de ponden van streek tot streek van inhoud verschilden, hier 33 groten voor één pond Vlaamse munt. Vijf regels verder spreekt het arrest over Parijse ponden zonder de grotenwaarde te bepalen.

(34) Computare, berekenen.

(35) Onder de vorm van een jaarlijkse rente.

(36) Kosten.

(37) Vergoedingen.

(38) De daarmee verbonden noodzakelijke kosten.

(39) Terug te betalen.

(40) Pro interesse et damnis in 't oude recht een staande uitdrukking die in 't Frans is overgenomen: domages et intérêts; het woord interesse blijkt daarbij niet verbogen te worden.

(41) Expensis staat tegenover impensis als onkosten tegenover kosten, als buitengewone tegenover gewone kosten.

(42) Afwijzing van eis.

(43) Door hem, voorgebracht.

(44) De letter u van Guilbertus, de verweerder, ontbreekt in het manuscript.

(45) Ad finem, ten overstaan van.

(46) Daartegenover bewarend en voorhoudend; de twee woorden dekken nagenoeg hetzelfde begrip.

(47) Eam, te weten zijn dochter Peronnella.

(48) Advouare (sic) erkennen, goedkeuren.

(49) Sibi slaat op de verweerder, vader van Peronnella.

(50) Trahi seu evocari nagenoeg hetzelfde begrip: voor het gerecht gesleurd of gedaagd worden.

(51) Van demere, particip: demptum of demtum = onthefpen.

(52) Waarschijnlijk moet er certo of certe staan.

(53) Betreffende alles wat in dat verband te voren is geschied.

(54) Applicasset seu apposuisset wederom twee woorden die nagenoeg hetzelfde begrip dekken: aanleggen en aanplaatsen.

(55) Er staat assessionem wat letterlijk betekent « na zich neergezeten te hebben... in de aanwezigheid van »; het is evenwel niet uitgesloten dat bedoeld werd post assessionem = na bevestiging.

(56) Des te meer.

(57) Slaat op de verweerster Peronnella.

(58) Slaat op de verweerster Peronnella.

(59) Slaat op de verweerster Peronnella.

(60) Overeenkomst, kontrakt.

(61) Nadeel berokkenen.

(62) Het is de verweerster Peronnella die vraagt.

(63) Eiser en aanvragen tot vergoeding.

- (64) Fleri fecisse = had doen doen.  
 (65) *Facta et rationes* uiteenzetting van de feiten met de bewijzen.  
 (66) Het onderzoek van de feiten.  
 (67) *Reprobaciones et salvaciones* bezwaren en bedenkingen.  
 (68) *In jure appunctatis* naar recht ontvangen te hebben en waarover partijen het eens zijn; cfr. Ducange I, 334.  
 (69) De waarde van het Vlaamse pond wordt hier op 20 groten bepaald; de els was 10 pond van 33 groten elk.  
 (70) Of als tegenwaarde van die rente.  
 (71) Vergoedingen van het deskundig verslag.  
 (72) Het parlamentsgebouw; het gebouw wordt genoemd voor de instelling.  
 (73) D.i. de gouverneur van Rijsel.  
 (74) *In ceteris* te weten in alles wat de schuld van de dochter, Peronnella, betreft.  
 (75) We raadpleegden J. Papon *Recueil d'Arrêts notables des cours souveraines de France*, Paris 1610; de Latijnse uitgave van hetzelfde verzamelwerk *Corpus Juris Francici seu Collectio Arrestorum*, Parisiis 1624; P.J. Brillon *Dictionnaire des arrêts des Parlements de France*, 6 vol. Paris 1727; L. Bouchel *La Bibliothèque ou Trésor du Droit français*, 3 vol, Paris 1671; P. Zacchias, *Quaestiones Medico-legales*, 3 vol, Lugdun. 1726. In allerlei handboeken of dissertaties wordt er evenmin een toespeling op gemaakt.

Wel liep in een nog ouder arrest dan het hier gememo-reerde van 1461, namelijk uit het jaar 1427, door hetzelfde Parlement van Parijs gewezen, een arts van het hof een berisping op, om een te heftig agerend geneesmiddel te hebben toegediend dat, ofschoon het ook de genezing had kunnen bewerken, toch de dood voor gevolg had gehad: Papon, blz. 296; Brillon II, blz. 169-173.

(76) Ploetarchos, *Leven van Alexander*, cip. 94.

(77) Volgens E. Hu, *Etude historique et juridique sur la responsabilité du médecin*, Th. Jurid. Paris 1880, 37, zou de Lex Aquilla van omstreeks het Romeinse jaar 468 dagtekenen.

(78) *Corpus Civilis*, Ed. P. Krüger, Berlijn 11954, Bd I, blz. 45; *De Institutionen van Justinianus* A.C. Oltmans, Haarlem 1941, lib. 4, tit. 3, blz. 222.

(79) Aan Prof. R. van Caenegem betuig ik mijn dank omdat hij mij op het arrest van het Parlement van Parijs attent heeft gemaakt, en voorts geholpen heeft met bibliografische en juridische aanduidingen. De tekst van het Parijse arrest wordt opgenomen in een verzameling van arresten door het Parlement van Parijs gewezen *Les Arrêts et Jugés du Parlement de Paris sur les appels flamands, conservés dans les registres du Parlement*, door Prof. van Caenegem te publiceren in de uitgaven van de Koninklijke Commissie voor de uitgave der oude wetten en verordeningen van België.

## RECHTSPRAAK

### HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 4 januari 1960.

Voorzitter : M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever : M. Richard.

Advokaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

**Bevel tot aanhouding. — De voor de betekening bepaalde vormen zijn noch substantieel, noch op straf van nietigheid voorgeschreven.**

*De door art. 97 van het Wetboek van Strafvordering bepaalde vormen voor het betekenen van het bevel tot aanhouding zijn noch substantieel, noch op straf van nietigheid voorgeschreven.*

*De niet naleving van deze vormen brengt de nietigheid van de betekening en derhalve van de door de rechter bevolen aanhouding slechts mede, indien door de tekortkoming de rechten van de verdediging gekrenkt zijn of de aanhouding willekeurig gemaakt is.*

Riga

Gelet op het bestreden arrest, op 3 december 1959 gewezen door de kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van beroep te Luik;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 7 van de Grondwet en 106 van het wetboek van strafvordering, doordat het bestreden arrest de door de raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Luik gewezen beschikking, waarbij het door de onderzoeksrechter ten laste van aanlegger verleende bevel tot aanhouding bevestigd is, niet gewijzigd heeft, dan wanneer dit bevel pas op 18 november 1959 te 23 uur 10 genotificeerd werd aan aanlegger wie uiterlijk op 17 november 1959 te 23 uur zijn vrijheid ontnomen was, zoals uit de authentieke vaststellingen van de beschikking op het bevel tot aanhouding blijkt :

Overwegende dat artikel 7 van de Grondwet tot doel heeft de individuele vrijheid te waarborgen; dat het niet voorziet in enige vorm voor het betekenen aan de beklagde van het bevel tot aanhouding, binnen 24 uur na de aanhouding; dat het in dit opzicht noodzakelijk naar artikel 97 van het wetboek van strafvordering verwijst;

Overwegende dat de door dit artikel voor het bete-

kenen van het bevel tot aanhouding bepaalde vormen noch substantieel, noch op straffe van nietigheid voorgeschreven zijn, dat niet naleving daarvan de nietigheid van de betekening, en bijgevolg van de door de rechter bevolen aanhouding, slechts met zich brengt voor zoveel door de tekortkoming de rechten van de verdediging gekrenkt zijn of de aanhouding willekeurig gemaakt is;

Overwegende dat het arrest erop wijst dat de gerechtelijke politie, na onderrichtingen gevraagd te hebben aan de onderzoeksrechter die gevorderd was te informeren en alle dienstige bevelen te verlenen, aanlegger bij de centrale wachtdienst van politie op 17 november te 23 uur opgesloten heeft; dat zij hem 's anderdaags laten uithalen heeft en hem naar het Gerechtshof ter beschikking van de onderzoeksrechter heeft laten leiden; dat deze rechter hem dezelfde dag gehoord heeft, in zijn aanwezigheid en in de aanwezigheid van de deskundigen verscheidene ambtsverrichtingen uitgevoerd heeft en daarna zijn ondervraging voortgezet heeft tot 22 uur 50, op welk tijdstip hij hem onder verdenking gesteld heeft, hem daarna te 22 uur 52 verwittigd heeft dat hij onder bevel tot aanhouding gedetineerd was; dat de onderzoeksrechter op hetzelfde tijdstip het bevel tot aanhouding overgemaakt heeft aan de Procureur des Konings die het terstond heeft laten uitvoeren door een wachtmeester der rijkswacht; dat deze het bevel te 23 uur 10 aan de verdachte betekend heeft;

Overwegende dat uit deze soevereine feitelijke vaststellingen van het arrest blijkt, aan de ene kant, dat aanlegger binnen vierentwintig uur na zijn opsluiting in de centrale wachtdienst van politie ter beschikking van de rechter, door deze ondervraagd, in verdenking gesteld en door hem verwittigd is dat hij onder bevel tot aanhouding gedetineerd was; dat aanlegger mitsdien in deze termijn kenbaar gemaakt was dat hij krachtens een bevelschrift van de rechter aangehouden was en dat zijn aanhouding als reden de verdenking van doodslag had;

Dat uit de vaststellingen van het arrest blijkt, aan de andere kant, dat de betekening, door een agent van de openbare macht, aan aanlegger, van het met redenen omklede bevelschrift van de rechter waarbij de aanhouding is beslist, met overhandiging van een afschrift, op staande voet plaats gehad heeft;

Overwegende dat eruit volgt dat aan de rechten van de verdediging in genen dele afbreuk gedaan is en dat

het beginsel van de door de Grondwet gewaarborgde individuele vrijheid volkomen gevrijwaard is; dat het dienvolgens ter zake niet afdoet dat deze betekening aanlegger, welke reeds binnen de wettelijke termijn volledig op de hoogte was gebracht, kort na 24 uur vanaf zijn stelling ter beschikking van de rechter bereikt heeft;

Dat het middel niet kan ingewilligd worden;

*Over het tweede middel*, hieruit afgeleid dat het arrest de termijn van vierentwintig uur, welke bij artikel 7, lid 3, van de Grondwet bepaald is voor het betekenen aan de aangehouden van het met redenen omklede bevel van de rechter, slechts telt met ingang van de aanhouding die onder bevel door de rechter gelast is, dan wanneer, eerste onderdeel, deze termijn wettig ingaat, vanaf het tijdstip dat de politie aanlegger gearresteerd heeft, ten einde hem ter beschikking van het gerecht te stellen, en dan wanneer, tweede onderdeel, het arrest vaststelt dat de gerechtelijke politie aanlegger in de centrale wachtdienst van politie slechts opgesloten heeft na onderrichtingen gevraagd te hebben aan de onderzoeksrechter die speciaal gemachtigd was om de aanhouding te bevelen;

Overwegende dat uit het op het eerste middel verstrekte antwoord blijkt dat dit middel tegen in het bestreden artikel ten overvloede gegeven redenen gericht is;

Dat geen van de onderdelen van het middel ontvankelijk is;

*Over het derde middel*, afgeleid uit de schending van de rechten der verdediging, doordat de kamer van inbeschuldigingstelling aanleggers conclusies niet beantwoord heeft;

Overwegende dat het middel, nu het de eis, het verweer of de exceptie niet aanduidt waarop geen antwoord zou zijn verstrekt, wegens zijn onduidelijkheid niet ontvankelijk is;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen worden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

*Om die redenen,*

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

## HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 15 januari 1960.

Voorzitter : M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever : M. Vroonen.

Advokaat-generaal : M. Dumon.

Advokaten : Mrs Struye en Van Leynseele.

**Erfdienstbaarheid. — Contractueel recht van overgang.**  
— Door het ophouden van de insluitingstoestand wordt als zodanig geen einde aan dit recht gesteld.

*Een contractueel recht van overgang neemt niet zoals het wettelijk recht van overgang een einde ingevolge het louter feit van het ophouden van de insluitingstoestand. Voornoemd recht deelt de onherroepelijkheid van de uitwerking der overeenkomsten en wordt, behoudens andersluidende uitdrukkelijke bepalingen, gehandhaafd, zelfs wanneer de vorige uit-*

*sluitingsgrond van het erf opgehouden heeft te bestaan.*

Gins t./ Walravens.

Gelet op het bestreden vonnis op 16 oktober 1958, gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel;

*Over het middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1184 van het Burgerlijk wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, na vastgesteld te hebben dat partijen op 10 januari 1955 « een contract gesloten hadden waardoor een contractueel recht van overgang over het goed van verweerders aan eisers toegekend werd »;

beslist heeft dat dit « contract wegens misbruik van eisers ontbonden is »;

en deze beslissing gestaafd heeft op de overwegingen : 1° « dat eisers bekenden dat zij de kwestieuze losweg wilden gebruiken voor het vervoer van hout dat van een aanpalend erf voortkwam, dat dit feit in principe een misbruik is, dat verweerders het belet hebben en geen door dit feit veroorzaakt nadeel bewezen is, dat het feit een begin van uitvoering gehad heeft »;

2° « dat het heersend erf niet meer ingesloten is en dat in deze omstandigheden de kwestieuze losweg geen reden heeft om te blijven bestaan »;

3° dat het past, om reden van de moeilijkheden waartoe het aanleiding geeft en het misbruik sub 4 hierboven vermeld onder 1°, het kwestieus overgangsrecht af te schaffen »;

### Eerste onderdeel :

— dan wanneer de wettelijk gesloten overeenkomsten als wet voor de partijen gelden en slechts dan met wederzijdse toestemming of wegens het niet-nakomen van de door een der partijen aangegane verbintenissen kunnen herroepen of ontbonden worden,

— dan wanneer het bestreden vonnis de kwestieuze overeenkomst ontbonden verklaard heeft zonder de wederzijdse toestemming of het niet nakomen van een aangegane verbintenis vast te stellen,

— dan wanneer, in tegendeel, uit de bewoordingen van het vonnis, blijkt dat het niet bewezen is dat eisers hun verbintenissen niet hebben nagekomen, en dat alleen vastgesteld werd dat zij een misbruik hadden willen plegen en dat zij slechts een « poging » gedaan hebben die een begin van uitvoering doch geen uitvoering uitmaakte van het niet nakomen van de aangegane verbintenissen,

— dan wanneer bijgevolg het bestreden vonnis de overeenkomst niet wettelijk ontbonden heeft kunnen verklaren :

Overwegende dat, het vonnis, onder meer bij verwijzing naar de beslissing van de eerste rechter, verklaart dat de door onderhavige verweerders ingestelde oorspronkelijke eis ertoe strekte « de vernietiging » van het contractueel recht van overgang te doen uitspreken dat door de verweerders op hun erf ten voordele van de aanleggers toegestaan werd;

Overwegende dat het bestreden vonnis « de afschaffing van het recht van overgang » uitspreekt op grond van de drie volgende motieven : 1° dat het erf van aanleggers in gevolge van de aankoop die zij van een ander perceel grond gedaan hebben niet meer ingesloten was; 2° dat aanleggers de overgang « wilden » gebruiken tot andere doeleinden dan die tot dewelke hij was toegestaan geweest; dat « dit feit in principe een misbruik is; dat de belanghebbenden (onderhavige verweerders)

het belet hebben en dat zij geen door dit feit veroorzaakt nadeel bewijzen; dat het feit een begin van uitvoering uitmaakt»; 3° dat het recht van overgang tot moeilijkheden aanleiding geeft;

Overwegende enerzijds, dat een contractueel recht van overgang niet zoals het wettelijk recht van overgang een einde neemt ingevolge het louter feit van het ophouden van de insluitingstoestand; dat voornoemd recht de onherroepelijkheid van de uitwerking der overeenkomsten deelt en dus, behoudens uitdrukkelijke bedingen waarop niet door het vonnis wordt gewezen, wordt gehandhaafd, zelfs wanneer de vorige insluitingstoestand van de erf heeft opgehouden te bestaan;

Overwegende anderzijds, dat noch een «misbruik», dat zoals door het vonnis wordt vastgesteld, werkelijk niet gepleegd werd of geen enkele schade veroorzaakt heeft, noch tussen partijen opgerezen «moeilijkheden», waarvan de aard, de oorzaak of de daders niet nauwkeurig bepaald worden, de beslissing van ontbinding van de overeenkomst, waarbij een recht van overgang aan de aanleggers verleend werd, wettelijk kunnen rechtvaardigen;

Dat dit onderdeel van het middel gegrond is;

*Om die redenen,*

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest op de kant van de vernietigde beslissing zal gemaakt worden;

Veroordeelt verweerders tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven, zetelende in hoger beroep.

## RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 1 juli 1960.

Voorzitter : M. Devaux.

Raadsheren : M.M. Somerhausen en De Bock.

Substituut-auditeur-generaal : M. Dumont

**C.O.O. — Geldelijk statuut der geneesheren in de hospitalen. — Geldig tutelair toezicht over de bezoldigingsregeling die met deze van het door de Staat bezoldigd personeel moet harmoniëren.**

*De Koning kan, ingevolge art. 87 Gemeentewet, geldig oordelen dat de bezoldigingsregeling van het personeel der C.O.O. met die van het door de Staat bezoldigd personeel moet harmoniëren.*

C.O.O. Schaarbeek/Belgische Staat (Minister van Volksgezondheid en het Gezin)

### Arrest nr 7997.

Gezien het op 25 juli 1957 ingediende verzoekschrift waarbij de Commissie van Openbare Onderstand van Schaarbeek de nietigverklaring vordert van het koninklijk besluit van 22 juni 1957 tot nietigverklaring van haar beslissing van 14 januari 1957 betreffende de bezoldiging der geneesheren in de ziekenhuisinstellingen;

Gehoord het afwijkend advies van dhr Substituut Dumont;

Overwegende dat verzoekster op 14 januari 1957 besloot dat «de diensten welke de geneesheren van haar ziekenhuisinstellingen in andere besturen hebben

verricht, ter zake van weddeberekening kunnen worden gevaloriseerd»; dat de aanhef van de beslissing van 14 januari 1957 verklaarde dat sommige geneesheren, krachtens het geneesherenstatuut van 20 juni 1955 noodzakelijk tien jaar praktijk in een erkende ziekenhuisinstelling moeten hebben om benoemd te kunnen worden, dat het, gelet op deze statuutseis, billijk zou zijn dat voorheen verrichte ziekenhuisdiensten voor de weddeberekening van deze geneesheren gevaloriseerd zouden worden en dat het met het oog op meer eenheid raadzaam zou zijn deze maatregel op alle geneesheren toe te passen;

Overwegende dat de bestreden akte deze beslissing als strijdig met het algemeen belang vernietigt om de volgende redenen :

«Gelet op de besluitwet dd. 10 januari 1947 betreffende de bezoldiging van het personeel der .... aan de ... gemeenten ondergeschikte openbare besturen..., krachtens dewelke de bezoldigingsregeling van bedoeld personeel, om redenen van billijkheid en algemeen belang in harmonie dient vastgesteld met deze der door de Staat bezoldigde agenten;

Overwegende dat de Minister van Binnenlandse Zaken, bij zijn rondschriven van 12 maart 1952 de grenzen vastgelegd heeft binnen dewelke de ondergeschikte besturen in hun organieke reglementen afwijkingen mogen toestaan op... algemene regel betreffende de valorisatie der vroegere diensten, die alleen slaan op volledige prestaties door ondermeer te bepalen dat de diensten, met onvolledige prestaties, slechts zullen aanvaard worden indien het belang van het bestuur het vereist en dat er geen rekening zal mede gehouden worden indien zij geleverd werden in een functie die de belanghebbende agent slechts bijkomstig uitoefende ;

Overwegende dat de commissie, ... geen rekening gehouden heeft met de algemene richtlijnen hierboven aangehaald en aldus het evenwicht verbroken heeft dat dient gehandhaafd onder de wedden, door de verschillende openbare besturen aan hun personeel toegerekend... »;

Overwegende dat verzoekster betoogt, dat de motivering van het koninklijk besluit verkeerd is en dat «dit besluit dus voor onbestaande moet worden gehouden»; dat zij doet gelden dat een geneesheer, die aan een burgerlijke instelling is verbonden, noodzakelijk twee werkzaamheden heeft : een partikuliere, die alleen zijn cliënteel aangaat, een andere in ziekenhuisverband, die het bestuur aangaat en dus niet als bijkomstig kan worden aangemerkt, namelijk de enige bestuursfunctie van de geneesheren; dat zij in haar memorie van wederantwoord verklaart, dat een ziekenhuisgeneesheer «nooit deel uitmaakt van de administratieve orde, aangezien hij nooit full time werkzaam is en dat, ten aanzien van het bestuur dat hem tewerkstelt, het door hem uitgeoefende ambt als hoofdbetrekking moet worden beschouwd »;

Overwegende dat, luidens artikel 33 van de wet van 10 maart 1925, «de commissies van openbare onderstand de geneesheren, heelmeesters, specialisten der gasthuizen benoemen en dezer wedde vaststellen»; dat de Koning, krachtens artikel 87 van de gemeentewet, bij een met redenen omkleed besluit, de besluiten van de gemeenteoverheden die het algemeen belang krenken kan vernietigen; dat de Koning de grenzen van zijn beoordelingsbevoegdheid niet te buiten gaat als hij oordeelt dat de bezoldigingsregeling van het personeel van onderstandscmissies met die van het door de Staat bezoldigde personeel moet harmoniëren; dat, volgens de bezoldigingsregeling van het

personeel der ministeries, het weddecomplement berekend wordt met inachtneming van diensten die voorheen zijn verricht voor een ambt met volle prestaties, dit wil zeggen prestaties met een zodanige uurregeling dat zij een normale beroepswerkzaamheid geheel in beslag nemen;

dat artikel 20 van het koninklijk besluit van 16 februari 1953 hieraan toevoegt: «Elke bepaling die aldus diensten in een ambt met onvolledige prestaties verricht, in aanmerking neemt, is evenwel zonder uitwerking ten aanzien van het personeelslid dat dit ambt slechts als bijbediening uitoefent»;

Overwegende dat verzoekster toegeeft, dat de geneesheren in haar ziekenhuisinstellingen geen volledige prestaties hebben en hun ambt met een particuliere werkzaamheid cumuleren; dat de tegenpartij binnen de grenzen van haar beoordelingsbevoegdheid is gebleven, toen zij oordeelde dat het reglement van 14 januari 1957 niet met de bezoldigingsregeling van het Rijkspersoneel harmonieerde en het algemeen belang schadde,

#### Besluit:

Artikel 1. — Het beroep wordt verworpen.

Artikel 2. — De kosten, bepaald op 750 F. komen ten laste van verzoekster.

### HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

15e Kamer. — 15 april 1960.

Voorzitter: M. Schilling.

Raadsleden: Mrs de Foy en Stocquart.

O.M.: Mr Blondeel, advocaat-generaal.

Advokaten: Mr M. Eyskens en Mr E. Van Dessel.

**Onrechtmatige daad. — Beschadiging van vrachtauto bij verkeersongeval. — Strafbaar vervoer door vrachtauto. — Rechtmatig belang van vrachtautobestuurder op vergoeding.**

*De bestuurder van een vrachtauto, die op het ogenblik van een verkeersongeval ongeoorloofd vervoer deed, blijft in rechte eigenaar van zijn voertuig en heeft een rechtmatig belang op vergoedingen voor de voertuigschade.*

*Het vervoer van alcohol houdt geen verband met de schade en komt als louter toevallig voor.*

O.M. en b.p. A. Van Hout t./ L. Biessen en P.V.B.A. Constructiewerkhuizen Wuyts.

Overwegende dat betichte vervolgd en veroordeeld werd naar aanleiding van een verkeersongeval; dat hij slechts op burgerlijk gebied beroep instelde en aanneemt dat hij alleen verantwoordelijk is voor de gevolgen van het ongeval;

dat de burgerlijke partij verwondingen opliep en haar lichte camion totaal vernield werd;

Overwegende dat de burgerlijke partij toen het ongeval gebeurde ledige jerrycans vervoerde voor alcohol voortkomende van geheimstokerij; dat het vervoer van een hoeveelheid van 0,25 liter alcohol ten laste van de burgerlijke partij gelegd werd, alsmede onwettig

bezit ten huize van 33 liters alcohol; dat de burgerlijke partij bij vonnis van 28 mei 1959 deswege door de correctionele rechtbank veroordeeld werd; dat de verbeurdverklaring, fictief of werkelijk, van de lichte vrachtwagen door het Beheer niet werd gevorderd;

Overwegende dat betichte opwerpt dat daar het ging om een ongeoorloofd vervoer, de burgerlijke partij geen rechtmatig belang op vergoeding kan doen gelden;

Overwegende, hieromtrent, dat de burgerlijke partij geenszins schadevergoeding vordert voor storing in haar smokkelhandel, hetgeen klaarblijkelijk niet ontvanke-lijk zou zijn, doch enkel voor het verlies van haar camion en voor werkonbekwaamheid;

Overwegende ten aanzien van de schadevergoeding voor verlies van camion, dat betichte opwerpt dat het Beheer tot de verbeurdverklaring had moeten overgaan krachtens de wet van 1843 doch dat indien zulks niet geschiedde, dit te wijten is aan het totaal verlies;

Overwegende dat de vraag echter oprijst, of zelfs indien het voertuig niet vernield ware geweest het Beheer tot de verbeurdverklaring zou overgegaan zijn waar vaststond dat slechts 0,25 liter alcohol vervoerd werd, en of te dien aanzien geen minnelijke schikking zou getroffen geweest zijn;

Overwegende wat er ook van weze, dat al zou de burgerlijke partij op het ogenblik van het ongeval de camion tot onrechtmatige doeleinden aangewend hebben, zij niettemin in rechte eigenaarster van een camion mocht zijn en zij door de fout van betichte schade te dien aanzien geleden heeft; dat het feit dat de camion alcohol vervoerde, geen verband met de schade heeft, zonder oorzakelijk verband met het ongeval is en als louter toevallig voorkomt; dat het bezit van een camion even rechtmatig als het recht op de lichamelijke integriteit is;

dat de stelling van betichte mitsdien niet opgaat;  
..... zonder verder belang;

*Om deze redenen:*

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak, binnen de perken van het beroep,

gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935,

gezien de wetbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, alsook artikel 211 van het wetboek van Strafvordering, ter zitting door de heer Voorzitter aangevuld;

ontvangt de beroepen, verklaart ze ongegrond;

bevestigt het bestreden vonnis in al zijn schikkingen; veroordeelt betichte en de burgerlijk verantwoorde-lijke partij solidairlijk in de kosten van beroep jegens de burgerlijke partij en de openbare partij, kosten jegens de openbare partij bedragende de som van 655 fr.

Verwijst de zaak voor verdere behandeling naar de eerste rechter.

**Noot:** Over de onrechtmatigheid of niet van een gekrenkt belang in hoofde van een schadelijder vgl.: Rev. Critique de Jur. Belge n° 20, blz. 112, 1 trim. 1957; Cass. 16, jan. 1939; Pas. I, 25; Cass. 28 okt. 1942, Pas. I, 261; Burg. Rk. Brussel 28 jan. 1949; R.G.A.R. 4392; Hof Gent 14 febr. 1956, R.G.A.R. 5769; Cass. 2 mei 1955, Pas. 1955, I, 950 en J. Trib. 1955, 195 met noot, Alg. Prakt. Rechtsver. V° Schade en Schadeloosstelling, blz. 74, 77 en 84;

Cass. France 13 febr. 1937, Sirey, I, 153.

Rep. pr. de b. T XI, V° Responsabilité n° 216 en volg. De Page T II n° 948 en volg.

# HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 30 juni 1960.

Voorzitter : M. Van Mallegheem.

Raadsheren : M.M. Morel de Westgaver en Soenens.

Eerste advocaat-generaal : M. Van Houdt.

Advokaten : Mrs. Verwilghen, Duerinck, Ruysinck, Kluyskens en Van Assche.

## Oproeping in vrijwaring. — Niet mogelijk voor de strafrechter.

*De rechtstreekse dagvaarding voor de strafrechter, die als een oproeping in vrijwaring aan te merken is, is niet ontvankelijk.*

O.M., De Smet en Lanckman t./ Van Zandijcke en Zandijcke en cs. t./ Mestdagh en cs.

*Verdacht van :* Overtreding van het artikel 418, 420 S.W.B.; en het artikel 8 van de wegcode (art. 3 K.B. 4-6-1958); en gedagvaard om te horen zeggen voor recht dat de zaak 9904/59 met de zaak 15271/58 lastens Van Zandijcke, innig verknocht is en deze beide derhalve samen te voegen;

dat Van Zandijcke verzonden wordt van het tegen hem ingesteld vervolg zonder kosten en dat de gedaagden 1 en 2 plichtig zijn aan de hun in de rechtstreekse dagvaarding ten laste gelegde feiten en dat zij solidair met de derde gedaagde in wiens dienst zij stonden, gehouden zijn al het door het ongeval van 1-12-58 benadeelde personen schadeloos te stellen in de mate der door hen geleden en door de Rechtbank toegekende schade; gedaagden tot al de kosten te veroordelen; akte te geven aan Van Zandijcke dat hij zijn huidige eis schat op 100.000 frank, bedrag te vermeerderen of te verminderen in de loop van het geding;

De Rechtbank, op tegenspraak, verklaarde de rechtstreekse dagvaardingen ten verzoeken van de verdachte Van Zandijcke niet ontvankelijk; Stelde al de rechtstreekse gedaagden buiten zake zonder kosten; Veroordeelde de rechtstreekse dagende partij Van Zandijcke tot de kosten ervan; Verklaarde de vordering van de verdachte als burgerlijke partij tegen de rechtstreeks gedaagden, eveneens niet ontvankelijk;

Verdachte werd ontslagen van de tegen hem ingestelde strafvordering; zonder kosten;

*Op burgerlijk gebied,* verklaarde de rechtbank zich onbevoegd om te kennen over de eisen van de burgerlijke partijen De Smet en Lanckman voor zover zij gericht zijn tegen Van Zandijcke, en niet ontvankelijk tegen de rechtstreeks gedaagden; Verstaan werd dat deze burgerlijke partijen zelf de kosten hunner stelling zullen dragen;

Bij vonnis der Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde, correctionele kamer met drie rechters, gedagtekend 24-11-59, waarvan de burgerlijke partij Lanckman Aimé, op 4-12-1959, de burgerlijke partij De Smet Maurice, op 4 december 1959, de rechtstreekse gedaagden Mestdagh U., Picquet G. en P.V.B.A. Van Autryve Gebroeders tegen Van Zandijcke Eduard en de zaak der B.P. De Smet M. en Lanckman A. tegen deze rechtstreeks gedaagden op 4-12-59 en het Openbaar Ministerie tegen Van Zandijcke op 4-12-59 beroep hebben ingesteld;

Overwegende dat Mestdagh, Picquet, de P.V.B.A. Van Autryve rechtstreeks gedaagden, de burgerlijke

partijen De Smet en Lanckman, alsook het Openbaar Ministerie, tijdig en regelmatig beroep hebben ingesteld;

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig, op grond van beweegredenen bij dewelke het Hof zich aansluit, besliste dat de rechtstreekse dagvaarding een oproeping in vrijwaring was en niet ontvankelijk was;

Overwegende dat uit het onderzoek en de behandeling der zaak vóór het Hof gebleken is dat, indien weliswaar de zaterdag 29 november 1958 tot 16 u. door Mestdagh en Picquet aarde aangevoerd was geweest op de eigendom van De Vlaeminck te Erpe en dat in de nabijheid van de oprit van deze eigendom aarde welke aan de wielen van de vrachtwagens bleef hangen op de rijbaan gevallen was, het nochtans niet kan aangenomen worden dat, 36 uren nadat deze aarde op de rijbaan gevallen was en opengereden was geweest, deze aarde de oorzaak kon zijn dat een autobestuurder het meesterschap over zijn stuur verloor met het gevolg dat zijn wagen tegen een huis terecht kwam en dat zijn gezel verwondingen opliep, destemee dat die aarde op een baan van buitengewoon groot verkeer gevallen was waar honderden voertuigen zonder hinder van de zaterdag namiddag tot de maandag om 4.20 uur doorgereden waren;

Dat daarenboven het begin van de slipsproten nagelaten door de wielen van de wagen, bestuurd door Van Zandijcke, opgenomen werden 44 m na het einde van die strook met gevallen aarde; dat, moest het voertuig ten gevolge van de aarde aan het slippen geraakt zijn, de slipsproten van de auto op deze strook of onmiddellijk daarna te bespeuren zouden geweest zijn;

Dat indien weliswaar kort vóór het ongeval het geregend had en dat de rijkswacht vaststelde dat de aarde, welke op de betonbaan nog lag, glibberig was, ze evenwel moest bevestigen dat aldaar geen andere voertuigen geslipt waren;

Dat diensgevolge het slippen van de Volkswagen op de natte betonbaan in geen verband staat met die aarde op de rijbaan doch veroorzaakt werd door een verkeerde of onbeheersde rijbeweging uitgevoerd door de beklaagde tengevolge van onbekwaamheid in het sturen van een wagen die hem niet toebehoorde of door onachtzaamheid of vermoeienis;

Overwegende derhalve dat de verdenking lastens Van Zandijcke bewezen is geworden en dat de straf hierna bepaald de gepaste betugeling zal uitmaken;

Overwegende dat Van Zandijcke alleen aansprakelijk is voor de aanrijding en de schadelijke gevolgen ervan moet vergoeden; dat de schade ondergaan door De Smet — hetzij 39.580 frank — niet betwist is en overigens door een expert geschat werd; dat de schade geleden door Lanckman mag geraamd worden op :

|                                               |               |
|-----------------------------------------------|---------------|
| Verplegingskosten                             | 3.948 F       |
| Schade aan de klederen                        | 330 F         |
| Verlet studiën                                | niet bewezen  |
| Aantasting fysieke integriteit, pijn en smart | samen 5.000 F |
|                                               | 9.278 F       |

*Om deze redenen :*

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak;

Gelet op art. 24 der Wet van 15 juni 1935; art. 40, 50, 418, 420 van het Strafwetboek; art. 1 der Wet van 5-3-1952; art. 211 van het Wetboek van Strafvordering; art. 1382-1383 Burgerlijk Wetboek; art. 140 der Wet van 18 juni 1869 gew. door art. 2 der Wet

van 4 september 1891, alle wetsbepalingen door de Heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid; evenals art. 162 en 194 Wetboek van Strafvordering;

Ontvangt de beroepen en erover beslissend:

Doet het bestreden vonnis teniet en opnieuw wijzen, met eenparigheid van stemmen, verklaart Eduard Van Zandycke schuldig aan de telastlegging en verwijst hem in een geldboete van honderd frank;

Verhoogt deze geldboete met 190 deciem en aldus gebracht op twee duizend frank;

Beveelt dat bij gebrek aan betaling binnen de door de Wet bepaalde termijn deze geldboete zal worden vervangen door een gevangenisstraf van een maand;

Verwijst hem in de kosten van beide instanties gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie;

Veroordeelt Van Zandycke Eduard te betalen aan Maurice De Smet de som van 39.580 frank, en aan Aimé Lanckman de som van 9.278 frank, met de vergoedende intresten vanaf 1-12-1958, datum van het ongeval, en met de gerechtelijke intresten vanaf 13-10-1959, datum van de burgerlijke partijstelling.

Verwerpt het overige van de eis Lanckman als ongegrond.

Verwijst beklagde in de kosten van de beide instanties gevallen aan de zijde der burgerlijke partijen;

Verklaart de rechtstreekse dagvaarding niet ontvankelijk, stelt de rechtstreeks gedaagden buiten de zaak en zegt dat de eis van de burgerlijke partijen Lanckman en De Smet voor zover ze gericht zijn tegen de rechtstreeks gedaagden niet ontvankelijk zijn;

Laat de kosten dezer dagvaarding ten laste van de rechtstreeks dagende Van Zandycke Eduard.

## HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 30 juni 1960.

Voorzitter: M. Bossaert.

Raadsheren: M.M. De Grootte en Beeckman.

Advokaat-generaal: M.J. Matthijs.

**Echtscheiding. — Overspel van de echtgenote. — Geboorte van een kind. — Opsluiting van de echtgenoot in een strafinrichting en afwezigheid van bezoek van de vrouw gedurende gans het wettelijk tijdstip der conceptie. — Bewijsaanbod ontvankelijk. — Uitsluiting der wetsbepalingen inzake ontkenning van vaderschap.**

*Het overspel van de echtgenote, als grond van echtscheiding door de echtgenoot ingeroepen, vermag bewezen te worden door alle middelen naar rechte, vermoedens inbegrepen.*

*Zodanig vermoeden is te vinden in de geboorte van een kind, terwijl de opsluiting van de man in een strafinrichting en de afwezigheid van bezoek aldaar van de vrouw gedurende het ganse tijdstip der conceptieperiode de onmogelijkheid insluiten dat de echtgenoot, gedurende deze tijdsperiode, met zijn vrouw gemeenschap zou gehad hebben.*

*Aanbod van bewijs van bedoelde feiten is derhalve ontvankelijk; de wetsbepalingen inzake ontkenning van vaderschap komen daarvoor niet in aanmerking (o.m. art. 316-B.W.).*

Caere t./ De Bree.

Gehoord appellante in haar middelen en besluiten; Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, tweede Kamer, op 31 oktober 1958; Overwegende dat het beroep tijdig en regelmatig naar de vorm is ingesteld;

Overwegende dat geïntimeerde, alhoewel behoorlijk gedagvaard, geen pleitbezorger heeft gesteld;

Overwegende dat het voor gelijkvormig afgeleverd uittreksel van het zittingsblad aantoonde dat voor de eerste rechter door het Openbaar Ministerie advies werd uitgebracht in de openbare terechtzitting van 10 oktober 1958;

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig de uitspraak over de gegrondheid van appellantes' vordering tot echtscheiding verdaagd heeft ten einde geïntimeerde toe te laten zijn wedereis tot echtscheiding in staat van wijzen te brengen; dat de beslissing over deze wedereis, die steunt op het overspel van appellante en geen vertraging der rechtspleging op de hoofdvordering beoogt, van aard is de beschikking nopens de bewaking der kinderen en de toekenning van onderhoudsgeld te bepalen;

Overwegende dat het overspel vermag bewezen te worden door alle rechtsmiddelen, vermoedens inbegrepen; dat dusdanig vermoeden te vinden is in de geboorte van een kind terwijl de verwijdering van de man de onmogelijkheid insluit dat hij, tijdens de periode van conceptie, met zijn vrouw geslachtsverkeer onderhouden heeft;

Overwegende dat geïntimeerde door het vonnis a quo, terecht toegelaten wordt het bewijs van zijn opsluiting in de gevangenis over de ganse duur der conceptieperiode van het kind door appellante ter wereld gebracht in juni 1956, alsmede de afwezigheid van bezoek van harentwege in dezelfde periode;

Overwegende dat de wedereis van geïntimeerde enkel de echtscheiding tot voorwerp heeft en voor de bewijsvoering dienaangaande de wetsbepalingen tot ontkenning van het vaderschap niet in aanmerking komen;

*Om deze redenen,*

Het Hof,

Gelet op art. 25 van de wet van 15 juni 1935,

Gehoord in openbare terechtzitting de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn eensluidend advies,

Alle andere en meeromvattende besluiten verwerpend als ongegrond,

Oordelende bij verstek wegens niet-verschijnen van geïntimeerde,

Verklaart het beroep ontvankelijk, doch ongegrond; dienvolgens bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt appellante tot de kosten van de aanleg.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 6 november 1959.

Voorzitter : M. J. Wildiers.

Rechters : M.M. Massa en Dillen.

Advokaten : Mrs. G. Impens en R. Van de Vorst.

**R.M.Z. — Verjaring der vorderingen in betaling van bijdragen. — Verjaring tegenover de erfgenamen van een schuldenaar. — Verzekering aan de nalatenschap. — Actio Pauliana.**

*Art. 12 van het koninklijk besluit van 28 december 1944 bepaalt dat de vorderingen van de R.M.Z. tegen de werkgevers wegens niet betaling van de bijdragen, verjaren na drie jaar. Het betreft geen termijn van verval, maar een ware verjaring. De vordering van de R.M.Z. tegen een erfgenaam van een werkgever wat betreft een erfgenaam die aan de nalatenschap verzaakte, vanaf de datum der verzekering, daar het onmogelijk is op te treden tegen een persoon die aan de nalatenschap verzaakte, als erfgenaam. De erfgenaam die verzaakte aan de nalatenschap kan de verjaring der vordering van de R.M.Z. niet inroepen.*

*Volgens art 788 B.W. kunnen de schuldeisers van hem, die ten nadele van hun rechten een nalatenschap verwierp, zich door de rechter doen machtigen om de nalatenschap in zijn plaats te aanvaarden. Deze vordering is echter voorbehouden aan de schuldeisers van degene, die verzaakt aan de nalatenschap, en kan niet ingesteld worden door de schuldeisers van de nalatenschap zelf.*

*Op grond van art. 1167 B.W. kunnen de schuldeisers de handelingen bestrijden die hun schuldenaar verricht heeft met bedrieglijke benadeling van hun rechten (actio pauliana). Aldus kunnen de schuldeisers de verwerping van een nalatenschap bestrijden mits het bewijs te leveren dat er daden van aanvaarding zijn gesteld vóór de verzekering.*

R.M.Z. t./ Mortelmans cst.

Gelet op de stukken des geding, o.m. het vonnis bij verstek tegen oorspronkelijke aanlegger en tegen de oorspronkelijke verweerders sub 1), 2) en 3), van deze Rechtbank dd. 25 oktober 1958; het verzoekschrift tot verzet dd. 21 oktober 1958, betekend door het ambt van deurwaarder Piepers bij exploit van 21 november 1958;

Gelet op artikelen 2, 34, 35, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord aanlegger op verzet en vierde verweerder op verzet in hunne middelen en besluiten;

Overwegende dat verweerders op verzet sub 1), 2, en 3), alhoewel behoorlijk gedagvaard, geen pleitbezorger hebben aangesteld binnen de door de wet bepaalde termijn;

Overwegende dat de regelmatigheid van het verzet niet betwist wordt;

*Beschikking van het bestreden vonnis :*

Overwegende dat het bestreden vonnis de eis verjaard verklaarde;

*Uiteenzetting der feiten en voorwerp van de eis :*

Overwegende dat wijlen de genaamde Mortelmans Pieter Jan Alfons, schilder van beroep, overleed te Wiltrijk op 20 juli 1953; dat zijn erfgenamen, 1e verweester op verzet, zijn 2e echtgenote, en 2e (a) en 3e (a) verweerders op verzet, zijn dochters uit zijn

eerste huwelijk, de nalatenschap aanvaardden onder voordeel van boedelbeschrijving; dat 4e verweerder op verzet, zijn zoon uit zijn eerste huwelijk, de nalatenschap verwierp bij verklaring dd. 3 augustus 1953 ter griffie van deze Rechtbank;

Overwegende dat de eis strekt tot nietigverklaring, althans ten opzichte van aanlegger, ven gemelde akte van verzekering van de 4e verweerder op verzet met verklaring dat deze laatste kwestieuze nalatenschap aanvaard heeft;

*Omtrent de verjaring :*

Overwegende dat de eis in nietigverklaring of ontestelbaarverklaring van een verzekering aan een nalatenschap niet onderworpen is aan de korte verjaring van drie jaar;

Overwegende dat oorspronkelijke aanlegger eerstens te bewijzen heeft dat hij belang heeft ter zake;

Dat de oorspronkelijke vierde verweerder dienaangaande laat opmerken dat de schuldvordering, die de R.M.Z. inroept tegenover de erfgenamen van Mortelmans Pieter, verjaard is; dat inderdaad, indien deze schuldvordering verjaard was oorspronkelijke aanlegger niet gerechtigd zou zijn de verzekering aan de nalatenschap van zijn vader door Mortelmans Frans aan te vallen, bij gebrek aan belang;

Dat de oorspronkelijke aanlegger betoogt dat hij voor een bedrag van 124.935 fr. schuldeiser is van wijlen Pieter Mortelmans wegens achterstallige bijdragen, bijlagen en intresten; dat de verjaring voor de inning van deze bijdragen 3 jaar bedraagt (art. 12 K.B. van 28-12-1944);

Overwegende dat het hier gaat, niet om een vervaltermijn, maar wel om een ware verjaring (Van Goethem -Leen -Geysen «Sociaal Zekerheidsrecht blz. 80, - Cass. 16-1-1954 - J. T. 1954 blz. 204);

Dat de gewone rechtsbeginselen aangaande de verjaring ter zake dus toepasselijk zijn en dat aanlegger op verzet terecht laat opmerken dat de verjaring, die zelfs in de thesis van 4e verweerder op verzet op 3 augustus 1953 niet ingetreden was ten voordele van de nalatenschap van Pieter Mortelmans vanaf deze laatste datum, geschorst werd wat betreft 4e verweerder, in zijn hoedanigheid van erfgenaam van Pieter Mortelmans, vermits hij op gemelde datum verzaakte aan de nalatenschap van zijn vader en dat zodoende aanlegger in rechte in de onmogelijkheid was tegen hem op te treden in gemelde hoedanigheid van erfgenaam (zie De Page IX nr. 747 - R.P.D.B. v° Prescriptie en matière civile nrs. 196, 229, 235;

Overwegende dat 4e verweerder op verzet de verjaring dus niet kan inroepen;

*Grond van de eis :*

I. - Overwegende dat aanlegger op verzet in zijn inleidende dagvaarding eerstens laat gelden dat 4e verweerder op verzet, die verzaakte aan de nalatenschap van wijlen zijn vader, dezès schilderszaak voortgezet heeft; dat derhalve bedrog gepleegd werd en een bedrieglijke verwerping door de schuldeiser kan bestreden worden en de vernietiging ervan kan worden gevraagd; dat deze bedrieglijke verzekering schade berokkend heeft aan aanlegger op verzet en deze gerechtigd is de nietigverklaring van gezegde verzekering te vorderen in zijn voordeel tot beloop van zijn schuldvordering in hoofdsom, intresten en kosten (art. 788 B.W.B.);

Overwegende dat alle twijfel verdwijnt betreffende de rechtsgrond door aanlegger op verzet ingeroepen, waar

deze laatste toegeeft in zijn besluiten dat de vordering zou dienen geschorst te worden indien de insolventie van de andere erfgenamen niet voldoende bewezen is; dat hieruit blijkt dat aanlegger op verzet de pauliaanse actie beoogt;

Overwegende dat de actie van art. 788 B.W., waarop aanlegger op verzet zich beroept, voorbehouden is aan de schuldeisers van degene, die verzaakt aan de nalatenschap en niet kan ingesteld worden door de schuldeisers van de nalatenschap (R.P.D.B. v° Successions, nr. 944 - Aubry et Rau IX § 613 - Cass. fr 29-3-1909, D.P. 1910, 1, 421);

II. - Overwegende dat aanlegger op verzet buiten dien voorhoudt dat minstens deze verzaking, welke voorafgegaan is van daden van aanvaarding, nietig is;

Overwegende dat deze aanvaarding van de nalatenschap volgens aanlegger op verzet blijkt uit het feit dat 4e verweerder de schilderszaak van zijn vader met de erbij behorende firmanaam, materialen, cliënteel en personeel voortzet;

Overwegende dat 4e verweerder op verzet hierop laat gelden enerzijds dat hij de zaak van zijn vader niet voortzet, anderzijds dat hij, overeenkomstig een onderhandse akte en een tegenbrief van 7 juli 1947 de schilderszaak kocht van zijn vader en van 2e en 3e verweerder en dat hij het vruchtgebruik ervan aan zijn vader liet;

Overwegende dat er rekening dient gehouden te worden met deze laatste stelling, vermits de eerste onverenigbaar is met de documenten, die 4e verweerder zelf voorbrengt;

Overwegende dat om de ondergeschikte thesis van aanlegger te kunnen beamen, deze zou moeten bewijzen dat er daden van aanvaarding van de nalatenschap geweest zijn vanwege 4e verweerder; dat, indien deze laatste eigenaar werd van de handelszaak door het overlijden van zijn vader (door verval van het vruchtgebruik), daden van aanvaarding van de nalatenschap door het overnemen van het handelsfonds ondenkbaar zijn, vermits de zaak niet behoorde tot de nalatenschap;

Dat aanlegger zich niet mag vergenoegen in algemene bewoordingen de datum van hogervermelde overeenkomsten als niet vast te bestempelen (hij geeft zelf toe dat zij vaste datum bekwamen door het overlijden van vader Mortelmans en het staat vast dat zij vóór zijn overlijden werden verleden) of deze overeenkomsten als bedrieglijk voor te houden;

Dat aanlegger beweert dat de beide overeenkomsten samen duidelijk en ondubbelzinnig neerkomen op een legaat ten voordele van 4e verweerder, met het doorzichtig opzet aldus te ontsnappen aan betaling van de schuldeisers;

Dat hierop dient opgemerkt te worden :

1) dat deze overeenkomsten zich voordoen als een verkoop met voorbehoud van vruchtgebruik met aanduiding van prijs, enz.;

2) dat er geen kwestie kan zijn van een legaat;

3) dat noch de pauliaanse vordering noch de actie in geveinsdverklaring betreffende deze overeenkomsten werden ingesteld (zie dienaangaande De Page I nr. 122 en II nrs. 634 en volg. en meer bepaaldelijk 639);

Overwegende dat uit deze verschillende beschouwingen dient afgeleid dat aanlegger op verzet in gebreke blijft te bewijzen dat 4e verweerder op verzet daden van aanvaarding van de nalatenschap van zijn vader stelde, welke als gevolg zouden hebben dat zijn verzaking aan de nalatenschap nietig zou dienen verklaard te worden; dat de eenvoudige verwijzing naar een mogelijk bedrieglijk opzet niet volstaat om aan aanlegger de doeleinden van zijn vordering toe te kennen;

Om deze redenen,

De Rechtbank, na beraad,

Rechtdoende tegensprekelijk tegenover 4e verweerder en bij verstek tegenover de andere verweerders op verzet, verleent verstek tegen deze laatsten;

Machtigt verweersters sub 2) a) en 3) a) om in rechte te treden;

En alle andere en strijdige besluiten verwerpende,

Verklaart het verzet ontvankelijk en in volgende mate gegrond;

Doet het vonnis a quo te niet en opnieuw vonnissend, Verklaart de eis ontvankelijk;

Zegt voor recht dat de eis niet verjaard is;

Verklaart de eis ongegrond; wijst aanlegger ervan af en verwijst hem tot de kosten van verstek en verzet;

Verleent akte aan aanlegster op verzet dat zij het geding schat op méér dan 25.000 fr., enkel en alleen om te voldoen aan de wetten op de bevoegdheid en de aanleg;

Verleent akte aan 4e verweerder op verzet dat hij het geding schat op 100.000 fr. wat de bevoegdheid en aanleg betreft in zijnen hoofde.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

4e Kamer. — 10 juni 1960.

Voorzitter : M. Pexters, alleenrechtsprekend rechter.  
Openbaar Ministerie : M. Weyens, substituut Procureur des Konings.

Advokaten : Mrs Maris, Derks en Byvoet.

**Bevoegdheid. — Een der verweerders handelaar, de andere onder de bevoegdheid van de Vrederechter. — Art. 37bis en ter van de wet op de bevoegdheid gewijzigd door de wet van 15 maart 1932. — Art. 2 § 2 van het handelswetboek. — Handelsrechtbank bevoegd. — Gemeente. — Openbare Werken. — Aannemer van deze werken bewaker.**

*Wanneer twee eisen worden samengevoegd waarvan een tot de bevoegdheid behoort van de Vrederechter en de andere tot deze van de Handelsrechtbank dienen bij toepassing van art. 37bis en ter der wet op de bevoegdheid, gewijzigd door de wet van 15 maart 1932, en art. 2 § 2 van het handelswetboek deze eisen voor de Handelsrechtbank te worden gebracht.*

*Indien een aannemer werken uitvoert voor een gemeente dient hij als bewaker, in de juridische zin van het woord, over deze werken te worden beschouwd.*

Stans t/Gemeente Heppen en N.V. Van Broekhoven

Gezien de geboekte rechtsinleidende dagvaarding, betekend door exploten van deurwaarders J. Smeets te Beringen, dd. 22 januari 1960 en J. De Belder te Mol. dd. 21 januari 1960;

Overwegende dat aanlegger van verweerders solidaire, minstens in solidum een som van 9.287 F vermeerderd met de gerechtelijke interesten en de kosten opeist voor schade naar aanleiding van het ongeval dat plaats greep de 28 juli 1959, en waarvoor hij verweerders verantwoordelijk stelt;

### 1. Bevoegdheid en ontvankelijkheid :

Overwegende dat verweersters de bevoegdheid der burgerlijke rechtbank betwisten;

Overwegende dat de vorderingen tegen beide verweersters door aanlegger ingesteld voortspruiten uit hetzelfde ongeval van 28 juli 1959, en dezelfde schadevergoedingen tot voorwerp hebben, dat beide eisen burgerlijke rechtbank betwisten;

Overwegende dat tweede verweerster handelaarster zijnde en eerste verweerster vallende onder burgerlijk rechterlijk regime, de eis in hoofde van deze laatste tot de bevoegdheid van de Vrederechter behorend, terwijl de eis in hoofde van tweede verweerster onder de bevoegdheid valt van de handelsrechtbank;

Overwegende dat luidens artikel 37bis en ter van de wet op de bevoegdheid, gewijzigd de 15 maart 1932, de betrokken vorderingen voor de handelsrechtbank diene te worden gebracht, rekening houdende met artikel 2 en 3 van het handelswetboek en aannemed hetgeen door partijen niet wordt betwist, dat tweede verweerster een handelsdaad heeft gesteld, oorzaak van de ingeleide eisen;

Overwegende dat de burgerlijke rechtbank bijgevolg als dienstdoende handelsrechtbank ter zake bevoegd is om kennis te nemen van de eis maar de kosten van pleitbezorger ten laste dienen te worden gelegd van aanlegger; dat de eis ontvankelijk is;

### 2. Ten gronde :

Overwegende dat ten gronde dient aanvaard dat zo de feiten waarvan aanlegger beweert dat ze schade zouden hebben veroorzaakt aan zijn wagen, moesten bewezen zijn, enkel tweede verweerster ter zake kan worden verantwoordelijk gesteld vermits zij als aannemer de bewaking had der openbare werken, die zij voor rekening van eerste verweerster uitvoerde;

Dat tweede verweerster niet als aangestelde van eerste verweerster kan worden beschouwd;

Dat tweede verweerster verplicht was de behoorlijke doorgang van rijtuigen en de signalisatie op de weg, waaraan zij werken uitvoerde, te verzekeren;

Dat bijgevolg de eis tegen eerste verweerster als ongegrond dient afgewezen;

Overwegende dat de feiten die ten grondslag liggen van de beweerdte schade, al werd deze bij tegensprekelijke expertise vastgesteld door verweersters worden betwist;

Dat aanlegger in ondergeschikte orde een aanbod van bewijs vordert zonder te bepalen, waarop dit dragen moet;

Dat het behoort dit aanbod van bewijs in te willigen, en het ambtshalve aan te vullen, zoals in het beschikking gedeelte van dit vonnis bepaald;

Gezien artikel 254 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering;

Gelet op de voorschriften van de artikelen 2, 30 tot 37 der wet van 15 juni 1935, welke nageleefd werden;

### Om deze beweegredenen :

De Rechtbank, zetelende in zaken van koophandel, rechtdoende op tegenspraak.

alle verdere en meer uitgebreide besluiten van de hand wijzende,

Gehoord de heer P. Weyens, Substituut-Procureur des Konings, in zijn gedeeltelijk eensluidend advies, gegeven in het Nederlands, ter openbare zitting van 20 mei 1960,

Verklaart zich bevoegd om kennis te nemen van de eis;

Verklaart hem ontvankelijk, maar ongegrond ten opzichte van eerste verweerster;

Wijst aanlegger ten haren opzichte af van zijn eis en veroordeelt hem tot al de kosten;

En alvorens ten gronde te statueren tegenover tweede verweerster, machtigt aanlegger te bewijzen door alle rechtsmiddelen, getuigen inbegrepen;

1/ Dat zijn autovoertuig beschadigd werd op 28 juli 1959, bij het oprijden der Kanaalstraat;

2/ Dat deze beschadigingen veroorzaakt werden door tweede verweerster, en wel door het feit van gebrekkige verhoging van de weg bij het overrijden van de Kanaalstraat, tengevolge van aldaar door tweede verweerster uitgevoerde openbare werken;

Machtigen tweede verweerster tot het tegenbewijs, door dezelfde rechtsmiddelen;

Behoudt de kosten voor, met uitzondering van deze van pleitbezorger, waartoe aanlegger van nu af reeds wordt veroordeeld;

Verzendt de zaak naar de algemene rol;

Zegt dat het getuigenverhoor zal gehouden worden voor de alleenrechtsprekende rechter, Voorzitter van deze Kamer, of zijn plaatsvervanger.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 13 juni 1960.

Voorzitter : M. Verhaegen.

Rechters : Mevr. Deloof en M. Cortvriend (plv.).

Advocaten : Mrs. Diercxsens, Verherne en Van den Berghe.

### Arbeidsongeval. — Begrip « uitwendige kracht ».

*Het begrip « uitwendige kracht » is niet een zuiver geneeskundig criterium; het bedoelt een kracht, die buiten het lichaam van het slachtoffer is ontstaan. De weerstand, die een vat bij het optillen ervan biedt, volstaat als uitwendige kracht.*

Patroonkas voor Handel en Nijverheid t/ De Schutter.

Gezien de stukken van het geding het in regelmatige vorm voorgebrachte vonnis, waartegen beroep, op tegenspraak verleend en uitgesproken door de Heer Vrederechter van het Kanton Berchem-Antwerpen, in datum van 3 november 1950;

Overwegende dat het beroep, aan de hand van de voorgebrachte stukken, tijdig en in regelmatige vorm ingesteld, ontvankelijk voorkomt.

Overwegende dat De Schutter Frans het voorwerp was van een aangifte van arbeidsongeval van de firma Gevaert Photo-Produkten N.V. de dato 13 november 1958; dat de aangifte het feit op 10 november 1958 plaatst en als verklaring geeft « pijn in rug, buik en linkerbeen door aan een vat mee te helpen heffen »;

Dat het medisch attest model B op 12 november 1958 ondertekend was door Dr. Swinnen, die de kwetsuren vereenzelvigt als « haematomyélie d'effort » met als gevolg... laesie van ruggemerg met verlamming onderste ledematen »;

Dat de gekwetste verzorgd werd eerst in het gasthuis van de C.O.O. te Hoboken, dan in het Instituut Bunge door Dr Macken;

Overwegende dat Dr. Macken die als behandelende

geneesheer wordt opgegeven in feite optrad op aanvraag van Dr. X. Dierckxs voor de verzekering — appellante (zie zijn verslag van 18 november 1958); dat dit verslag opgeeft dat het slachtoffer op 13 november 1958 dringend geopereerd werd van de hernia nucleus pulposis; dat hij slecht recupereerde;

Dat Dr Macken besloot « de traumatische oorsprong van dit syndroom vooral gezien de localisatie, lijkt niet twijfelachtig »;

Overwegende dat het slachtoffer op 5 januari 1959 overleed in een toestand van volledige cachexie als gevolg van de vernietiging van het ruggemerg;

Dat geïntimeerde het initiatief nam de lijkschouwing te vragen om zekerheid te hebben aangaande de oorzaak van het ongeval;

Dat het deskundig verslag desaangaande zekerheid heeft gegeven; dat het slachtoffer geen andere ziekteverschijnsels vertoonde dan de gevolgen van deze medulaire letsels;

Overwegende dat de deskundige wat betreft het zuiver medikaal gedeelte van zijn verslag door beide partijen gevolgd wordt;

Dat wat betreft de juridische beschouwingen gepaard gaande met de ontleding van het begrip « arbeidsongeval » de eerste Rechter begrijpelijk het advies van de deskundige niet gevolgd heeft;

Dat de deskundige inderdaad na de bepaling van het arbeidsongeval aan de Vrederechter gevraagd te hebben « plotse en abnormale gebeurtenis teweeggebracht door een plotse werking van een uitwendige kracht », deze verschillende elementen ontleedt en na de plotse en abnormale gebeurtenis te hebben aanvaard, de uitwendige kracht verwerpt omdat het vat, dat moest opgetild worden, onbeweeglijk was en dat het voorval gebeurde bij de normale beweging voor het optillen; dat het slachtoffer trouwens reeds verschillende keren dergelijke vaten had opgetild; dat hij met twee andere makkers voor een gewicht van ieder hoogstens 60 kg stond, hetgeen niet overdreven is;

Overwegende dat in zijn voorontwerp de deskundige trouwens misleid geweest was door een verklaring van D. Dierckxs, volgens dewelke het slachtoffer de morgen van het ongeval reeds geklaagd had van pijn bij het verplaatsen van werkkledij, wat betwist bleef; dat hij dan de mogelijkheid van een aangeboren zwakte van de gewrichtsbanden onderzoekt, voorbeschiktheid die door een geneeskundig onderzoek onmogelijk kan worden aangetoond, zodat hij besloot « dat derhalve een verdeling der verantwoordelijkheden het meest de waarheid benadert »;

Overwegende dat deze opmerking zonder waarde was, vermits in zake arbeidsongevallen, er geen mogelijkheid bestaat van verdeelde verantwoordelijkheid en dat er geen rekening dient gehouden met de voorbeschiktheid;

Dat het definitief verslag dan ook dit besluit niet herneemt, maar dit wellicht de draagwijdte van de verklaring van de deskundige betreffende de afwezigheid van de uitwendige kracht beter belicht;

Overwegende dat het begrip « uitwendige kracht » niet een zuiver geneeskundig criterium is; dat het bedoelt een kracht die buiten het lichaam van het slachtoffer is ontstaan;

Overwegende dat de eerste Rechter dan terecht gelijkvormig de rechtsleer en rechtspraak aanvaardde dat de weerstand die het vat bij het optillen er van bood als uitwendige kracht volstaat;

Dat anderzijds een vat van 180 kg op 1,30 m hoogte laden een krachtsinspanning moest vergen, zwaarder dan die gewoonlijk van het slachtoffer gevegd werd;

Overwegende dat appellante en geïntimeerde ieder

een reeks feiten vragen te mogen bewijzen, die zouden moeten aantonen voor de eerste dat het werk niet abnormaal was, — voor de andere dat het niet gewoon werk was door het slachtoffer uitgevoerd;

Dat deze feiten of niet dienend ter zake of praktisch bewezen zijn uit de bekentenissen van partijen zelf;

Dat het dus als vaststaande mag beschouwd worden dat het slachtoffer vóór de dag van het ongeval al toevallig medegeholpen had aan het laden van vaten (feit 2, c° besluiten van appellante) minder zwaar werk verrichtte;

Dat het dan zonder belang is dat het slachtoffer geen voorbehoud had gemaakt bij zijn aanwerving;

Dat de feiten 3 en 4 (besluiten appellante) betrekking hebbende op de voorbeschiktheid, ondoeltreffend zijn;

Dat appellante door haar besluiten, genomen vóór de eerste Rechter, het optillen van een vat van 180 kg uitdrukkelijk bekend had « dat het 1° niet dient bewezen te worden door getuigen en aangenomen wordt; dat het klaarblijkelijk is dat de kwetsuur die het slachtoffer heeft opgelopen zich voorgedaan heeft bij het optillen van een vat dat op een vrachtwagen moest geplaatst worden; dat hetzelfde geldt wat betreft 2° dat mag beschouwd worden als verworven »;

Dat deze twee feiten thans dan ook niet meer door geïntimeerde dienen bewezen en definitief aanvaard werden;

*Om deze redenen,*

De Rechtbank,

Zetelende in hoger beroep en rechtdoende op tegenpraak;

Alle verdere en strijdige besluiten van de hand wijzende;

Na erover beraadslaagd te hebben;

Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond;

Dienvolgens bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen en veroordeelt appellante tot de kosten van het beroep.

## CORRECTIONELE RECHTBANK TE HASSELT

2e Kamer. — 22 november 1960

Voorzitter : M. Pexsters.

Rechters : HH. Strauven en Jans.

Openbaar Ministerie : M. Gielen.

Advokaten : Mrs Lousberg en Hermans.

**Beroep van een vonnis van de Politierechtbank. — Wijziging in beroep van de betichting. — Geldig indien het strafbaar feit niet wordt gewijzigd. — Stelling van burgerlijke partij door een minderjarige. — Geen onontvankelijkheid indien de exceptie niet in limine litis werd opgeworpen.**

*In beroep kan de oorspronkelijk ten laste van betichte gelegde betichting rechtsgeldig gewijzigd worden voor zover het strafbaar feit geen wijziging ondergaat.*

*De stelling van burgerlijke partij door een minderjarige is onontvankelijk indien niet « in limine litis » de onontvankelijkheid werd opgeworpen.*

O.M. en Goossens t./ Drijkoningen.

Gezien het bestreden vonnis gewezen door de Politierechtbank te Herk de Stad de 28 juni 1960;

Overwegende dat bij materiële missing in de dagvaarding in beroep onder de betichting sub. litt. A/ in het begin van deze betichting het woord «van» werd weggelaten dat vermeld stond in de dagvaarding voor de eerste rechter en er dient gelezen: «bestuurder zijnde op de openbare weg «van een voertuig»;

Overwegende dat betichte kwam gereden over de weg Tessenderlo - Lummen in de richting van Lummen en aan het kruispunt van de weg van Laren deze weg, gelegen links in de richting door betichte gevolgd, wilde inrijden; dat een tegenligger, namelijk de motor bestuurd door de burgerlijke partij op dat ogenblik in aantocht was;

Overwegende dat ter plaatse van voormelde aansluiting de weg in het midden voorzien is van een doorlopende witte lijn die bij het afslaan naar links door betichte over een afstand van vijftig centimeters werd overschreden, zoals hijzelf toegeeft;

Overwegende dat door zich te begeven op de wegstrook gevolgd door de tegenligger betichte deze klaarblijkelijk in dwaling heeft gebracht en hem heeft gehinderd vermits de motorrijder terecht kon vermoeden dat betichte hem de weg ging afsnijden met door te rijden, dan wanneer betichte op het laatste ogenblik is gestopt;

Overwegende dat deze rijwijze van betichte de val van het motorrijwiel heeft voor gevolg gehad en hij voor dit feit werd vervolgd; dat zelfs zo betichte de linkerrichtingsaanwijzer van zijn wagen heeft in werking gesteld de tegenligger van een volstrekt recht van prioriteit van doorgang genoot;

Overwegende dat voormelde rijwijze geen overtreding van art. 17 van de wegcode waarvoor betichte aanvankelijk in betichting werd gesteld, maar wel van art. 25/2a en c van het verkeersreglement waarvoor betichte in vertoef werd gesteld zich te verdedigen en waarop hij zich verdedigd heeft zo mondeling ter zitting als in ondergeschikte orde in zijn schriftelijke besluiten zodat de rechten van de verdediging gevrijwaard zijn;

Overwegende dat de nieuw tegen betichte weerhouden betichting betrekking heeft op hetzelfde strafbaar feit waarvoor hij werd gedagvaard en bijgevolg terecht de betichting te zijne laste gelegd in beroep kan gewijzigd; (Cass. 21 december 1959 pasicr. 1,472).

Overwegende dat betichte zich ten onrechte beroept op een arrest van het Hof van Cassatie dd. 1-10-1956, Pascir. 1957 1,73 ten einde voor te houden dat de betichting waarvoor betichte in vertoef werd gesteld zich te verdedigen betrekking heeft op andere feiten dan die waarvoor hij gedagvaard werd, dan wanneer dit arrest enkel betrekking heeft op een gemis aan motivering vanwege de beroepsrechter;

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte de betichting sub litt. B/ der dagvaarding in beroep ten laste van betichte heeft weerhouden; dat voor wat de betichting sub litt. A/ derzelfde dagvaarding betreft betichte op het ogenblik van het ongeval de vluchtheuvels aangebracht om het verkeer te kanaliseren nog niet had voorbijgestoken, deze gelegen zijnde in de kiezelpad naar Laren die betichte alsdan nog niet was ingereden en deze laatste betichting niet bewezen is;

Overwegende dat uit geen enkel bescheid of ander bewijs blijkt dat de burgerlijke partij gekwetst werd of zich ten gevolge van het ongeval bezeerd heeft;

Overwegende dat voor wat de burgerlijke eis betreft blijkt dat de burgerlijke partij minderjarig was op

het ogenblik van haar aanstelling en hieruit betichte tot de onontvankelijkheid van haar eis besluit; dat de burgerlijke partij de bekrachtiging vraagt van het vonnis a quo;

Overwegende dat het niet leest: gebleken is dat «in limine litis betichte de onontvankelijkheid van de eis heeft opgeworpen voor de eerste rechter; dat hieruit dient te worden afgeleid dat betichte het rechterlijk contract betreffende de eis van de burgerlijke partij heeft aanvaard en thans niet meer gerechtigd is deze eis bij middel van de exceptie van onontvankelijkheid te bestrijden; (zie Manuel de la Partie Civile - Van Roye en Van Zele uitgave 1945 p. 88 nr 55);

dat betichte ten gronde het bedrag van de eis niet betwist deze oordeelkundig door de eerste rechter werd begroot en bijgevolg op burgerlijk rechterlijk gebied het bestreden vonnis dient te worden bekrachtigd;

Gezien de hiernavolgende artikelen door de Heer Voorzitter ter zitting aangeduid: Wetboek van Rechtspleging in strafzaken art. 194 - 172 - 176 - 192 - 210 - 152 - 185 - 191.

Artikel 1 Wet 5 maart 1952;

Wetboek van strafrecht artikel 40.

Wet van 15 juni 1935 art. 2, 14, 31. 32. 34, 35, 36, 37, 41; 24. Art. 25/2 a en C K.B. 10-12-1958; art. 2 wet 1-8-1899 gew. art. 3 wet 15-4-1958; K.B. 28 december 1958; art. 1382 BWB.

*Om deze beweegredenen:*

De rechtbank, statuerende op tegenspraak en in graad van beroep in zaken van de Politierechtbank, alle andere en meer uitgebreide besluiten verwerpend, ontvangt de beroepen;

Hervormt het bestreden vonnis op strafgebied;

Verklaart betichte schuldig aan de overtreding van art. 25/2" a en C van de wegcode waarvoor hij werd in vertoef gesteld en veroordeelt hem hiervoor tot een geldboete van 25 frank gebracht op 500 frank subsidiair drie dagen gevangenisstraf;

Spreekt betichte vrij van de overige hem ten laste gelegde betichtingen;

Verwijst betichte in de kosten van beide aanleggen deze van de publieke vordering berekend zijnde in het geheel op de som van 607 frank.

Bekrachtigt het bestreden vonnis op burgerlijk rechterlijk gebied en veroordeelt betichte tot de kosten in beroep van de burgerlijke vordering;

De burgerlijke partij en het Openbaar Ministerie zijn gelast met de uitvoering van het vonnis elk voor hetgeen hen betreft;

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

1e Kamer. — 31 oktober 1959.

Voorzitter: M.A. Van Lerberghe.

Rechtters: M.M. De Ridder en Lambrecht

Referendaris: M. Vandekerckhove.

Advokaten: Mrs Jan Ronse en Carlos Gits.

**Overeenkomsten. — Wanneer levert bedrog grond tot nietigheid van een overeenkomst op?**

*Bedrog, dat door alle rechtsmiddelen mag worden*

*bewezen, is elke arglist, waardoor de ene partij weet, dat zij bij de andere partij voorstellingen opwekt, die deze tot het aangaan van een overeenkomst bewegen en zonder welke kunstgrepen er geen overeenkomst, zou aangegaan zijn. De wet neemt slechts in aanmerking de listen, die een normaal aandachtig en zorgvuldig mens kunnen misleiden, zodat de rechtbank oog moet hebben voor de aard van de kunstgrepen, de onderlinge betrekkingen tussen partijen en de persoon van de wederpartij.*

*De rechtbank kan een overeenkomst tot haar werkelijke verhoudingen herleiden.*

T. t./ O.

Overwegende dat eiser, op grond van een door verweerder aanvaarde wissel, op zicht betaalbaar en wegens niet-betaling op 9 juli 1957 geprotesteerd, alsmede op grond van de onderliggende overeenkomst van 3 mei 1957, deze vordering jegens verweerder instelt;

Overwegende dat verweerder bedrog inroept, de contractuele tegenprestatie van eiser ontkent en de frauduleuze praktijk van eiser aan de kaak stelt om tot de nietigverklaring van de overeenkomst te besluiten;

Overwegende dat eiser zijn vrijspraak door de Correctionele Rechtbank en door het Hof op 17 november 1954 « erga omnes » bewijst, ook tegen verweerder, zodat eiser het hem ten laste gelegde misdrijf van oplichting niet pleegde;

dat in 1957 deze vrijspraak overigens sinds jaren vaststond; dat de klacht van verweerder in 1957 tegen eiser zonder vervolging door het Parket gerangschikt werd;

Overwegende dat bedrog is elke arglist waarmee de ene partij weet dat hij bij de andere voorstellingen verwekt die deze tot contracteren bewegen en zonder dewelke kunstgrepen geen overeenkomst ware gesloten geworden;

Overwegende dat Pothier (oblig. nr 30) het bedrog onderscheidt dat de wederpartij tot de toestemming bewoog (dolus causam dans contractui) en tot mogelijke vernietiging van de handeling leidt, van het bedrog zonder hetwelk de wederpartij toch zou hebben gehandeld maar dan op een voor haar voordeliger voet (dolus incidens) welk bedrog tot schadevergoeding aanleiding geeft (Verbr. 23 december 1926, Pas. 1927, I. 113);

Overwegende dat het bedrog als feit met alle rechtsmiddelen kan bewezen worden;

Overwegende dat de wet geen medelijden heeft met naïviteit (stultis non succuritur) doch slechts met listen die een normaal aandachtig en zorgvuldig mens kunnen misleiden, zodat de rechtbank oog moet hebben voor de aard van de kunstgrepen, de onderlinge betrekking tussen partijen en de persoon van de wederpartij (De Page, I., nr 50);

Overwegende dat, bij lezing van de overeenkomst het « Instituut voor Koloniale Vorming » zich verbindt tot het opsturen van cursussen: Cours général d'information et cours colonial de commerce » vanaf juni 1957 (1 les per 14 dagen), tot inlichtingen en uitleg verstrekken, het afleveren van een attest van gedane studiën, het afnemen van een examen en het verlenen van een getuigschrift van bekwaamheid;

Overwegende dat eiser zich niet verbindt om aan verweerder een passende betrekking in Belgisch-Congo te bezorgen; dat verweerder alle kans had dit te bedingen maar het niet deed;

Overwegende dat eiser deze cursussen opstuurde en correspondentielessen zou beginnen die door de klacht van verweerder vanzelfsprekend niet doorgingen;

Overwegende dat verweerder geen ongeletterde is en voldoende door bevoegde personen was omringd om zich van de draagwijdte van de overeenkomst te verzekeren;

dat hij minder reden had eiser te geloven daar hij met hem voor het eerst in aanraking was;

dat loven en bieden ter zake niet uitgesloten was, evenmin het bedingen in de overeenkomst van hetgeen eiser zou beloofd hebben;

dat verweerder wel bereid bleek enig risico te aanvaarden; dat de meldingen van het briefhoofd van eiser geenszins wijzen in de richting van een staatsdepartement of van een parastatale inrichting;

Overwegende dat er dienvolgens geen redenen voorhanden zijn om de overeenkomst wegens bedrog nietig te verklaren;

Overwegende dat verweerder wanprestatie pleegde door niet te betalen en eiser niet verder in de gelegenheid te stellen de overeenkomst uit te voeren, zodat eiser terecht de ontbinding van de overeenkomst ten nadele van verweerder zou kunnen vorderen, ware het niet dat hij dit geenszins moet doen daar artikelen 1142 en volg. B.W. toepasselijk zijn (zie Verbr. 22 april 1922, Pas. I, 255);

Maar overwegende dat uit het geheel van de medegedeelde stukken blijkt dat er in hoofde van eiser « dolus incidens » bestaat, omdat hij voorstellingen wekte die verder gingen dan de termen van de overeenkomst en dat verweerder zeker tegen voordeliger voorwaarden had gecontracteerd moest hij op het ogenblik van de overeenkomst geweten hebben dat de belofte van actieve medewerking tot het bekomen van een passende betrekking in Congo zwak was;

dat de loutere mededeling van cursussen en de lessen per briefwisseling met examen en getuigschrift niet de waarde hadden van hetgeen eiser bedong;

dat eiser overigens zijn prestatie niet heeft moeten voltooien;

dat de rechtbank meent de overeenkomst tot haar werkelijke verhoudingen te herleiden door aan eiser 2.500 F toe te kennen (zie De Page, T.I. nr 51 met noot 3);

dat verweerder, die de contractsom niet moest betalen, evenmin de verwijlrente sindsdien verschuldigd is;

dat de kosten te verdelen vallen zoals hieronder aangeduid;

*Om deze redenen,*

Veroordeelt verweerder om aan eiser te betalen de som van tweeduizend vijfhonderd frank met de rechtelijke rente;

Verwijst verweerder tot de helft der kosten van het geding; de andere helft der begrote kosten ten laste van eiser blijvend;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-teenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

## VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

2e Kanton. — 18 april 1957.

Rechter : M. Jans.

Advokaten : Mrs Buysse en Prims.

## Architekt. — Schriftelijke opdracht niet gebruikelijk.

*Het is niet gebruikelijk voor architecten een schriftelijk bewijs van de hun gegeven opdracht door hun cliënten te laten ondertekenen.*

Marevoet t./ Cleiren.

Aangezien de eis strekt ten einde verweerder zich te zien en te horen veroordelen om aan aanlegger te betalen hoofdens erelonen, onkosten, vacaties en verplaatsing ingevolge het opstellen van een voorontwerp tot het bouwen van een café met woonhuis en aanhorigheden op een grond aan de staatsbaan te Sint-Niklaas, voor rekening van verweerder, de som van 4.948,— te vermeerderen met de gerechtelijke intresten, samen met verwijzing van verweerder tot de kosten van het geding en met verklaring van voorlopige uitvoerbaarheid van het te vellen vonnis ;

Overwegende dat het geist bedrag samengesteld is als volgt :

|                                    |            |
|------------------------------------|------------|
| onkosten, vacaties, verplaatsing : | F. 2.748,— |
| ereloon :                          | F. 2.200,— |

Samen : F. 4.948,—

Overwegende dat aanlegger aanvoert dat hij door verweerder belast werd met het opstellen van een voorontwerp tot het bouwen van een café met woonhuis en aanhorigheden op een grond aan de staatsbaan te Sint-Niklaas ;

Overwegende dat het geëiste ereloon berekend is op 0.25% van de beraamde kostprijs van de bouw ;

Overwegende dat verweerder opwerpt dat aanlegger dient te bewijzen dat hij belast werd met voormelde verrichtingen en dat aanlegger geen schriftelijk bewijs van zijn opdracht voorbrengt, dat er ook geen begin van schriftelijk bewijs bestaat dat zou kunnen aangevuld worden door vermoedens ;

Overwegende dat het niet gebruikelijk is voor architecten een schriftelijk bewijs van hun opdracht door hun cliënten te laten ondertekenen ;

Overwegende dat uit de voorgelegde stukken blijkt dat aanlegger verschillende plans voor verweerder opstelde en stappen aanwendde bij de betrokken overheden om zich de nodige inlichtingen en bescheiden te verschaffen.

Overwegende dat verweerder ter zitting bekende een plan ontvangen te hebben ;

Overwegende dat hij niet bewijst protest aangetekend te hebben tegen de opzending van gezegd plan ;

Overwegende dat verweerder herhaaldelijk en onder andere op 23 oktober en 12 november 1956 door aanlegger en op 9 januari 1957 door dezes raad werd aangemaand het geëist bedrag te betalen ;

Overwegende dat er in die omstandigheden zware vermoedens bestaan van de werkelijkheid van een door verweerder gegeven opdracht ;

Overwegende dat het aangerekend ereloon niet overdren is ;

Overwegende dat aanlegger geen bewijzen voorbrengt van de door hem uitgegeven kosten ;

Overwegende dat deze billijk kunnen geschat worden op F. 1500 ;

*Om deze redenen :*

Wij, Vrederechter, rechtdoende tegensprekelijk, verordelen verweerder om aan aanlegger te betalen ten titel van ereloon en onkosten de som van F. 2000,— plus F. 1.500,— of drieduizend zevenhonderd frank met de gerechtelijke intresten en met de onkosten van het geding.

## BIBLIOGRAPHIE

## Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

Jurisprudentie van het Hof van Justitie. Deel V 1958-1959. Luxemburg. 600 p.

Het vijfde deel van de Jurisprudentie van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen is zopas verschenen. Zoals men weet worden de arresten gepubliceerd in de vier officiële talen van de gemeenschappen, namelijk Duits, Frans, Italiaans en Nederlands. Het vijfde deel, dat thans van de pers is gekomen, is een lijvig boek van meer dan 600 bladzijden op luxueuze wijze uitgegeven. Het bevat de tekst van 13 beslissingen met de conclusies van de advocaat-generaal.

Afgezien van de zeer belangrijke betekenis van deze arresten voor het economisch recht en de internationale verhoudingen heeft deze uitgave voor het Vlaams gedeelte van België nog een andere betekenis, namelijk op het gebied van de rechtstaal. Inderdaad, in deze arresten zijn zeer actuele en nieuwe vraagstukken behandeld in een voortreffelijk Nederlands, waarvan de lectruur ook wat de taalkundige vorm betreft voor de Vlaamse juristen van het hoogste belang is.

## Deutsche Landesreferate zum V. Internationalen Kongress für Rechtsvergleichung in Brussel 1958. —

Uitgegeven door MUARD FERID. Berlijn, W. De Gruyter & Co. 233 p.

De verschillende preadviezen, die door de Duitse deelnemers aan het Internationaal Congres voor Rechtsvergelijking te Brussel in 1958 werden geschreven, zijn in een boek verzameld geworden. Het werk bevat 15 preadviezen gewijd aan de verschillende thema's die op het congres besproken werden. Wij laten hierna de lijst volgen van deze verschillende verhandelingen : Fr. Merzbacher, Familiengut und Individualgut ; H. Liermann, Die ordentliche und ausserordentliche Form der Eheschliessung in den verschiedenen Kirchenrechten. Deutsches evangelisches Kirchenrecht ; W. Nippold, Die Probleme des Privateigentums und des Gemeineigentums bei den Naturvölkern ; Ul. Klug, Der Legalitätsbegriff ; K. Engisch, Die Relativität der Rechtsbegriffe ; K. Firsching, Die Kontrolle der Gerichts- und Verwaltungsbehörden in der Abwicklung der Nachlässe ; H. D. von Arnswaldt, Kredite für die Errichtung landwirtschaftlicher Betriebe und ihre Sicherung ; R. Dietz, Die Beteiligung der Arbeitnehmer an der Leitung und am Gewinn des Unternehmens ; R. Schmidt, Kernenergie und Versicherungsrecht ; G. Boldt, Die Sicherung des Arbeitsplatzes nach deutschem

Recht; M. L. Hilger, Das Recht des Erholungsurlaubs in der Bundesrepublik Deutschland und Westberlin; G. Rinck, Haftungssystem und Haftungsgrenzen im nationalen und internationalen Luftrecht; I. Seidl-Hohenveldern, Filmzensur in der Bundesrepublik Deutschland; M. Kohlhaas, Die neuen wissenschaftlichen Methoden der Verbrechensaufklärung und der Schutz der Rechte des Beschuldigten; R. Lange, Die Sanktionen im Wirtschaftsstrafrecht.

## BALIELEVEN

### Conférence du Jeune Barreau d'Anvers.

Dat er in de tegenwoordige omstandigheden voor een spreekbeurt van de Heer Schöller, gewezen gouverneur van Katanga en oud-vice-gouverneur generaal van Belgisch Congo veel belangstelling zou bestaan hebben was vanzelfsprekend. De Assisenzaal van het Gerechtshof was dan ook te klein wanneer op woensdag, 21 december, de Heer Schöller er zijn rede zou houden, getiteld « Après coup ».

Het was heel de tragedie van Belgisch Congo die hier zou besproken worden door een getuige die beter op de hoogte is dan wie ook.

De Heer Schöller heeft een uiterst merkwaardige voordracht gehouden, die een buitengewoon succes heeft gekend. In het eerste deel van zijn rede wees hij op de tekortkomingen van het Parlement en van de officiële instanties, reeds sedert vele jaren, en tevens op de voortdurende waarschuwingen die werden gegeven door de achtereenvolgende gouverneurs generaal. Hij schetste dan de ontwikkeling van de onafkankelijkheidsgedachte zoals ze in Congo gegroeid was en wees op het onbegrip dat men in België had gekend voor het streven van de inboorlingen. Hij beschouwde achtereenvolgens de verschillende voorstellen tot het verlenen der onafhankelijkheid, die gedaan werden tot aan de Rondetafelconferentie, die hij op de meest scherpe wijze kritiseerde.

Na de politieke evolutie aldus te hebben ontleed eindigde de Heer Schöller zijn rede met enkele aangrijpende herinneringen aan persoonlijkheden die een belangrijke rol gespeeld hebben in het Congolees gebeuren.

Deze rede, die werd voorgebracht met een zeer directe welsprekendheid, kende een buitengewoon succes.

## WETGEVING

### WETSONTWERP

tot wijziging van de artikelen 51 en 53  
van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik  
der talen in gerechtszaken.

**Amendement voorgesteld door de heer Charpentier**  
Art. 2bis (nieuw).

Een artikel 2bis (nieuw) invoegen, dat luidt als volgt :

« Aan artikel 51 van dezelfde wet wordt een § 4 toegevoegd, die luidt als volgt :

« De elementaire kennis van het Frans die in dit artikel van bepaalde raadsheren bij het Hof van beroep te Luik, leden van het Parket-generaal of van de Griffie, wordt vereist, dient te worden bewezen door het overleggen van een getuigschrift van humaniora, waarop het Frans als leervak is vermeld.

» Bij gebreke van dergelijk diploma moet het bewijs van de elementaire kennis van het Frans worden geleverd op de door de Koning te bepalen wijze. »

*E. Charpentier.*

## MEDEDELINGEN

### Prijs der Alumni van de Universitaire Stichting

De prijs der Alumni 1960, groep der juridische wetenschappen, werd dit jaar toegekend aan één onzer medewerkers de heer G. BAETEMAN, Assistent aan de Universiteit van Brussel, Substituut-Procureur des Konings te Antwerpen, thans Adjunct-Kabinetschef van de Minister van Justitie.

### De Rechtsfaculteit van de Universiteit Lovanium te Leopoldstad

Wenst volgende werken te verkrijgen :

— Jurisprudence de l'Etat Indépendant du Congo, door Touchart & Louwers; Twee delen (1905, 1911).

— Jurisprudence et droit du Congo, door Gohr & Gilon; Vier delen, 1911, 1913, 1914-19, 1921.

— Revue de doctrine et de jurisprudence coloniale, onder leiding van Gohr & Mter J. van Damme, jaarg. 1924 tot 1931 (januari).

— Revue mensuelle de doctrine et de jurisprudence coloniale, onder leiding van Gohr & Mter van Damme, jaarg. 1931 tot 1933.

— Revue de droit et de jurisprudence du Katanga (uitg. van de Société d'études juridiques), 3 delen : 1924, 1925, 1926.

— Recueil usuel de la législation de l'Etat indépendant du Congo, door Lycops & Touchart.

De rechtsfaculteit van Leopoldstad doet beroep op weldoeners van de Universiteit, en op alle Belgische juristen die ermede bezorgd zijn het pionierswerk van de Belgische magistraten in Congo niet te loor te laten gaan, om haar te helpen deze basis-collecties van de rechtspraak te laten verzamelen.

Schenkingen zullen dankbaar aanvaard worden, ook voor onvolledige collecties, per adressen a) secretariaat van de Universiteit Lovanium, Vlamingenstr. 83, Leuven; of b) studieseminarie van de Rechtsfaculteit, Universiteit Lovanium, Postbus 246, Leopoldstad XI, Congo.

Met grote belangstelling worden echter ook de offerten verwacht van de bezitters van collecties die deze wensen te verzilveren; belanghebbenden worden verzocht hun offerten te maken, met beschrijving van de

staat in dewelke de delen of afleveringen voorkomen en met prijsopgeving per adres: Studieseminarie van de Rechtsfaculteit, Universiteit Lovanium, Postbus 246, Leopoldstad XI, Congo.

## ERRATUM

In ons vorig nummer zijn er, onder de rubriek « Balieeven » in het verslag over de herdenking van Willem Elsschot in de schoot van de Vlaamse Conferentie der balie van Antwerpen, een paar storende zetfouten geslopen, die hierna worden verbeterd:

3e paragr. « Albert Westerlinck situeerde vooreerst Elsschot in zijn milieu, het milieu na Van Nu en Straks » (en niet het milieu Van Nu en Straks).

11e paragr. « De psychologische rillingen van het leven zijn als het ware vloeibaar onder de huid van het proza » (en niet: van het proces).

## TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, jrg. 1960 - n° 11:

Wetgeving.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1960 - n° 45/46:

J. Wessel, Het uitbreidingsplan, een rechtsfiguur sui generis. — A. L. Wilkeshuis, Het congres van de « International Union of Local Authorities ».

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1960, n° 4657:

P. W. van der Ploeg, Boedelscheiding en echtscheidingsconvenant (II, slot). — Y. D. C. van Duyn, Aantekeningen op de Successiewet 1956. — P. W. van der Ploeg, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Huwelijksgoederenrecht.

Ars Aequi, jrg. 1960 - n° 3:

H. U. Jessurun D'Oliveira, 4° Internationaal Criminologisch Congres. — F. J. Kranenburg, Ars longa vita brevis: R. Kranenburg. — J. Wiarda, Antwoord rechtsvraag 56. — Rechtsvraag 59.

Journal des Tribunaux: jrg. 1960 - n° 4300:

R. Warlomont, La femme et la fonction publique.

Revue pratique du Notariat Belge, jrg. 1960 - n° 2453:

V. De Locht, Entreprise de constructions et relations de voisinage.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie: jrg. 1960 - n° 3:

J. Vanderveeren, Louis XVI, criminologue. — P. van Drooghenbroeck, Quelques aspects du nouveau Code de procédure pénale français.

Revue de Droit Intellectuel, jrg. 1960 - n° 9-10:

J. Lassier, Les nouvelles dispositions françaises concernant les pratiques restreignant la concurrence.

Revue Internationale des Sciences Administratives, jrg. 1960 - n° 4:

M. Murphy, La réforme du budget dans la République du Viet-Nam. — J. Verde Aldea, Quelques particularités du détournement de pouvoir en droit administratif espagnol actuel. — J. C. Rodriguez Arias, Bureaucratie, rationalisation et liberté. — C. d'Eszlary, Organes locaux de l'administration générale hongroise. — F. Gómez Antón, La « renonciation » du fonctionnaire en droit administratif espagnol. — G. Langrod, Genèse et lignes directrices de la réforme de la procédure administrative non contentieuse en Pologne. — S. Gavrilovic, Propos sur une science de la diplomatie. — G. Silvano Spinetti, Relations publiques et administration publique.

Recueil Dalloz, jrg. 1960 - n° 42:

P. Mimin, Technique de l'obstruction devant la juridiction militaire.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"